

* DVAŠKLIST *
* JUBILAJNA *
* 1930 * 31 *

Vsebina 8. številke

	stran
Mrakar, Spomini	169
Brnčič, Vojislav J. Ilič (s sliko)	173
Radovanov, Ob grobu. Pesem	176
Horn, Volja in uspeh	177
Savnik, Na obisku pri naši južni sosedu (s sliko)	179
J. P., Študijske črte za slovensko stilistiko in poetiko	183
Knjige in časopisi	185
Literarni pomenki	187
Slovanski vestnik	188
Za dobro voljo (Meyeriada)	189
Mali vedež	189
Uganke	192
Za dobro voljo	192

Uredništvo lista: Bl. Poznič, Ljubljana, Sv. Petra c. 53/L.

Na uredništvo se pošiljajo vsi rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu. Rokopisi se ne vračajo.

Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5.

Na upravo se naslavljajo vsa naročila in reklamacije.

Vsak naročnik, naj dobiva list naravnost na svoj naslov ali pa pri poverjeniku, mora poravnati vso naročnino v prvi polovici letnika, sicer ne bo dobil več šeste številke.

Mentor izhaja med šolskim letom vsakega 1. v mesecu. Urednik Blaž Poznič, izdaja Prosvetna zveza (dr. Jakob Mohorič), tiska »Slovenija« (Albert Kolman, Ljubljana, Celovška cesta 61).

Celoletna naročnina za dijake Din 30.—, za druge in zavode Din 40.—. Posamezna številka Din 4.—. Plačuje se naprej. — Štev. ček. rač. pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.676.

Naročnina za Italijo: Lit 10.— za dijake, Lit 15.— za druge; za Avstrijo: S 4.— za dijake, S 6.— za druge. — Plačuje se po italijanskih, ozir. avstrijskih čekovnih položnicah »Katoliških misijonov« v Grobljah pri Domžalah. — Naročnina za Ameriko 1 dolar, za vse druge kraje vrednost 4 švic. frankov.

Poverjeniki dobivajo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj. — Plačati pa morajo vso naročnino za vse naročene izvode pred izidom šeste številke vsakega letnika.

MENTOR

18. LETNIK

APRIL 1931

ŠTEV. 8

Janko Mlakar:

Spomini.

Sovražniki.

Naš Za vódo je imel mnogoštevilne sovražnike. Nekateri so mi bili celo nekoliko v sorodu, na primer mati.

»Da bi saj tega nesrečnega Za vódo ne bilo,« se je večkrat jezila.

Jaz sem se tej nespametni želji čudil: Življenja brez dragega Za vódo si niti predstavljati nisem mogel. Kaj bi bil pač začel brez njega po šoli in v prostih dneh? Zato je bil med materjo in menoj zaradi tega veden boj.

»Ali smem Za vódo?«

»Uči se!«

»Sem se že.«

»Pa kaj beri!«

»Sem že vse prebral.«

»Pa še enkrat beri!«

Ta dvogovor se je med nama nešteto krat ponavljal, zato sva ga znala dobesečno. Žal, da proti materinim zadnjim besedam nisem našel pravega ugovora. Pomagal sem si pa čisto na drug način.

Ob našem stanovanju je držal do stopnic dolg odprt hodnik, po katerem je moral vsak, kdor je hotel k nam. Ta dohod, ki je pa bil zame važen samo za odhod, je bil torej vedno zastražen iz naših oken. Konec hodnika je tvorila majhna, pa za vsako stanovanje zelo važna pritiklina, ki sicer ni imela ključa, pač pa kljuko, ki se je dala jemati iz vrat. Ta kljuka je meni večkrat pomagala do prostosti.

Da bi namreč te pritikline ne uporabljali drugi ljudje v hiši, smo jemali kljuko ven in jo hranili na omari. Kadar se je torej moj dvogovor z materjo končal zame brezuspešno, sem vzel kljuko in odšel moško po hodniku. Potem sem vtaknil kljuko v pritiklino, sam sem se pa spustil na tla, da me nihče ni mogel opaziti iz okna, ko sem po vseh štirih lezel nazaj po hodniku v zlato prostost.

Kaj bo potem, ko pridem v mraku domov, na to nisem mislil. Življenje bi bilo pač pretežko, če bi človek vedno mislil na prihodnost.

Toda ko sem pa stal pred hišo, še niso bile odstranjene vse ovire.

Z Mestnega trga smo imeli do našega Za vódo več prehodov. Najvarnejši je bil prehod skozi tedanjo Ključavničarsko ulico, ki se imenuje danes Krojaška. Menda je prav zato, ker je bila najvarnejša, nismo dosti uporabljali.

Poleg Ključavničarske ulice smo pa imeli na razpolago prehod še skozi tri hiše ali — kakor smo mi rekli — »veže«. Zame je bila pač najpripravnejša Giontinijeva, v kateri ima danes Kenda razstavljeno žensko ničemurnost. Žal, da sta v veži hišnik in njegova žena kakor dva zmaja prežala na otroke, ki so tod skozi letali. Morda je mene prav ta nekoliko nevarna oko-

liščina mikala. Zlobnemu zakonskemu paru se je dalo mimogrede tudi malo ponagajati.

Kadar sem bil že blizu izhoda na Za vódo, nisem nikdar pozabil zapeti z uporabo ljubljanskega tožilnika na končnico —a:

»Foter in fotrovka,
kje 'mata leskovka?«

Navadno sta oba hkrati planila iz svojega pritličnega stanovanja; toda jaz ju nisem čakal, da bi poskušala nad menoj prožnost svoje leskovke.

Nekoč bi jo bil pa kmalu staknil.

Vračal sem se v mraku (kakor navadno) domov in prišel neopaženo do veže, ki je odprta na Mestni trg. Tedaj pa zagledam pred seboj »fotra«. Hitro se obrnem, da bi stekel nazaj čez dvorišče, ko privihra »fotrovka« iz svojega brloga in mi zapre pot. Bil sem med dvema ognjema. Po kratkem premisleku zavijem na desno in jo odkurim po stopnicah navzgor, onadva pa za menoj. Cvr! sem jo, kakor bi šlo za življenje.

Spomnil sem se namreč, kako sta pred dobrim tednom Merlucijevega Tončka iz Krojaške ulice, ko jima je v svoji prešernosti zapel pod oknom, ujela, ga vlekla v sobo in ga tako z leskovko namazala, da ni mogel sedeti. Zato je fant tisti dan v šoli nalašč nagajal, da ga je učitelj postavil v kot.

Ko pridrvm v prvo nadstropje, se zaletim nekemu gospodu naravnost v trebuh.

»Hopla, mali, le počasi!«

V istem trenutku me je »foter« že pograbil za vrat.

»Kaj pa to pomeni?«

»Tale smrkolin nama je nagajal.« (Da je mogel mož le tako lagati!)

»Gospod, saj nisem. Šel sem čisto mirno skozi vežo.«

»Danes že. Kaj je bilo pa zadnji četrtek?«

»Pustite ga torej v miru! Ako vam je pa v četrtek nagajal, bi ga bili pa takrat našeškali. Sploh pa, hišnik, pustite otroke v miru, potem vam pa ne bodo nagajali.«

Gospod je govoril jako pametno, kajti otrok ne vrne jajca, če mu kdo da škorpijona.

Ko sem nekaj let pozneje bral latinski pregovor: »Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim«, ⁸⁷ sem se takoj spomnil tistega večera.

Po zaslugi tistega razsodnega gospoda sem se pač izognil Charybde, ki je name prežala v podobi »fotrovih«, zato sem pa doma padel v Scyllo...

Odšel sem bil namreč od doma takoj po kosilu in sicer s pomočjo kljuke.

Šantlova veža, danes kakor Kendova okrašena s stvarmi, ki slajšajo ženskam življenje in lajšajo moškim žepe, je bila precej varna, samo da smo bili v dobrih odnošajih z Miho. Ker so se slučajna nasprotstva hitro ublažila s tem, da smo mu pomagali konje napajati, seno tlačiti in kočije snažiti, nam je bil ta prehod navadno odprt.

Zadnja veža pred Krojaško ulico, ki smo ji rekli Krišperjeva, je bila pa za nas »tabu«, kakor pravijo Avstralci. Gorje njemu, ki je prišel v nji Jožu v njegove trde pesti! S tem hlapcem smo si bili namreč v vednem sovraštvu, kar pa ni bila naša krivda. Zakaj je pa imel tako pripraven voziček na štiri kolesa, da smo ga smatrali za »špricenco« in hodili z njim »Šiško gasit«? In čemu ga je vselej prav takrat potreboval, kadar je »Šiška gorela«?

Krišperjeva veža je pa pri nas prišla do cela v slab glas, ko se je v nji

⁸⁷ V Scyllo pade, kdor se hoče izogniti Charybde.

ustrelil Zenari, ravnatelj Eskomptne (mi smo rekli ekskoptne) banke. Takrat je nastala narodna pesem, ki do danes — kolikor vem — še ni izšla v nobeni zbirki narodnega blaga. Mi smo jo Za vodó večkrat peli:

Zenari, Zenari,
kje so naši d'nari?
Zenari je ustreljen,
naš d'nar je izgubljen.

Pripovedovali smo si o njem »grozne« reči.

Vsak dan da so jedli pri Zenarijevih torte in piškote; zato so zapravili ves denar v banki. Ko so pa prišli denar prešteti, je Zenari potegnil revolver iz žepa in se ustrelil. Bil da je takoj mrtev, in kri da je kar drla po stopnicah.

Ljudje se takrat niso tako pogosto prostovoljno selili na oni svet kakor dandanes. Zato je Zenarijev samomor dvignil veliko prahu v mestu, in ljudje so hodili celo gledat tiste krvave lise na stopnicah. Tudi mi smo jih šli. Skozi vežo — bila je zelo temna — pa potem nismo več hodili. Bilo nas je strah; kajti pripovedovali so, da Zenari »nazaj hodi«.

Jaz s tem nisem nič izgubil. Krišperjevo in Šantlovo vežo sem namreč večinoma le takrat rabil, kadar sem hotel kot krvoločan »ropar« uiti »žandarjem« na Mestni trg.

Jako radi smo se igrali ognjegasce, ali kakor smo pravili »fajerlešerje«. Potrebno gasilno orodje so nam »posojevale« mlekarice in branjevke, ki so tiste čase prodajale na Mestnem trgu in shranjevale svoje vozičke deloma na Ribjem trgu, deloma pa Za vodó. V te vozičke smo se vpregli kot konji, majhne deklice smo z njihovimi lesenimi punčkami vred pometali na vozove kot ognjegasce, potem smo pa med krikom »Šiška gori« drli proti Frančiškanskemu mostu. Radi tega človekoljubnega dela smo si med posestnicami »špricenc« nakopali več sovražnic, čeprav jim ni bilo treba nikoli dolgo čakati, da smo pogasili. Med njimi smo si posebno dobro zapomnili neko zadirčno trnovsko branjevko.

Imela je prav neroden voz, katerega smo se posluževali samo v skrajni sili. Nekega dne se ga lotita dva šibka fantka; pa sta ga komaj premaknila, ko se že vrže ženska nânju kakor besna in premikasti uboga revčka, da je bilo joj.

Maščevanje pa ni izostalo.

Ko smo naslednji dan videli prihajati hudo Trnovčanko, se vprežejo trije najhitrejši »konji« v njen voz in oddrdrajo z njim proti »Šiški«, branjevka pa za njimi, vsa penasta od jeze in zmerjanja. Ko pridivjajo do Frančiškanskega mostu, spuste voz in izginejo v Špitalsko (sedaj Stritarjevo) ulico. Ker se je ta igra naslednje dni še večkrat ponovila, je krivična ženska skusila, kaj se pravi nedolžne otroke mikastiti.

Izmed sovražnikov je bil pa Hinterlechnerjev poslovodja naš največji.

V tistih časih so duhovniki nosili svetle škornje, tako zvane »kanone«. Izdeloval jih je večinoma čevljar Hinterlechner v svoji delavnici poleg Šantlove vozarne.⁹⁸ Njegov delovodja, hud bradat mož, je delal vedno pri oknu in pazil na škornje, ki so se ob zidu solnčili. Ker smo se večkrat tod motovili, se je tuintam pripetilo, da je kdo kak kanon, ki je preslabo slonel ob steni, sunil v prah, seveda čisto ponevedoma. Tega pa srditi varuh škornjev ni upošteval, marveč je pošteno nabrisal tistega, ki ga je ujel.

Nekoč sem jih dobil tudi jaz, da sem bil ves marogast, pa kakor navadno, prav po nedolžnem.

⁹⁸ Cankarjevo nabrežje št. 21.

Kot manca sem lovil Indofovega Franceljna, tistega, ki je v materini srajci igral vitezovo soprogo. Mimogrede se pa Francelj zadene v svetel škorenj, in podere se jih cela vrsta. V istem hipu plane že poslovodja iz delavnice ko ris z drevesa in me zgrabi za lase. Priletel sem mu naravnost v roke, ker sem slepo drl za Franceljnom. Bolj ko sem vpil, da »nisem bil jaz«, bolj me je kneftral.

Ko je opravil svoje rabeljsko delo, postavi kanone lepo na njih mesto, potem se pa ves zadovoljen povrne k oknu na prežo.

Toda komaj je sedel na svojem trinožniku, so bili kanoni že zopet na tleh.

»Zdaj sem jih pa res jaz prekucnil, da me niste zastonj topli,« sem mu zaklical in dobro minuto potem sem že čepel v Šantlovem hlevu za konjem Hanzijem, s katerim sva si bila velika prijatelja.

Jaz sem se pač že takrat rad oddolžil, če mi je kdo kaj podaril.

Pred »špiceljni«³⁹ smo navadno imeli mir. Vseh stražnikov v mestu je bilo menda okoli dvajset, pa so bili preveč zaposleni, da bi bili preganjali paglavce. Ako so se trije pijanci zmenili, je imela vsa policija z njimi dosti opraviti, ker ni bilo še zelenega »Henrika«. Pogosto je bilo treba pet in še več »fertravtov«,⁴⁰ da so enega samega pijanca privlekli na magistrat v »šphekamro«.⁴¹ Za nas otroke, pa tudi za odrasle, je bil kaj takega dogodek, ki ga nismo radi zamudili.

Edini Dopelcifra je prišel tuintam Za vódo vohunit. To častno ime je dobil odtod, ker je imel na svetlem polumesecu, ki so jih takrat stražniki nosili pod brado, številko 2. Dobil nas pa ni nikdar.

Kakor hitro se je zaslišal klic: »Dopelcifra gre«, smo se razkropili na vse strani. Eni so iskali zavetja po vežah, drugi, katere je to svarilno poročilo iznenadilo pri vodnem športu, so se poskrili po luknjah za lesenimi piloti, nekaj jih je pa vedno pogumno čakalo, kaj bo. Ti so v zavesti svojih trinajstih ali štirinajstih let posedali po plankah in gledali, kako se je Dopelcifra oziral na vse strani, čudeč se, kam je vsa ta »sodrga« izginila. Mogel jim seveda ni nič, kajti na plankah ni bilo prepovedano sedeti.

Kadar grem po Cankarjevem nabrežju, mi vselej vstajajo prijetni spomini. Tu stoji še kostanj, ki sem mu po nerodnosti odlomil debelo vejo. Zaradi tega »zločina« si nisem upal cel teden Za vódo. Stari Šantel me je namreč videl in mi zažugal, da me bo naznanil.

Tiste dni sem prestal veliko nepotrebnega strahu. Cele ure sem preždel pri oknu in čakal, kdaj se prikaže na hodniku stražnik s »forladungo«,⁴² kajti takega papirja smo se strašno bali. Z magistrata seveda ni bilo nikogar. Šantel me je samo strašil.

Tudi drevo, na katerem smo se večkrat »pofoškavali«, moli še svoje obrezane veje proti nebu. Včasih se mi zdi, da vidim majhnega paglavca, kako drobi z umazanimi in opraskanimi nogami proti drevesu, da bi hitro »pofoškal«, nekje od daleč pa mi done na uho pojoči dekliški glasovi: »Es kommt ein Mann von Ninivé, Ninivé...«

³⁹ Stražniki.

⁴⁰ Iz nemškega »der Vertraute«, tudi izraz za stražnika.

⁴¹ Tako smo imenovali zapor na magistratu, kamor so zapirali pijance.

⁴² Iz nemškega »Vorladung«, poziv, s katerim so klicali starše na odgovor, če so otroci nasade poškodovali ali kaj drugega »naredili«.

Vojislav J. Ilić.

Takrat, ko se je iz narodne pesmi in Radičevića vzrastla srbska romantika že preživela in izčrpala, ko so Zmajevi epigoni, zadnji predstavniki literarne generacije »srpske omladine« klavrno zaključevali to dobo, se je pojavil na srbskem Parnasu mlad, življenja poln talent. Sredi osemdesetih let je posegel Vojislav Ilić z naglo kretljivo v duhomornost tesni ostarele, v vulgarnost izsijajoče srbske poezije in jo obogatil, poplemenil z neusahljivimi dobrinami.

Ilić se je rodil v Beogradu l. 1861. Študij ni dovršil in je živel zato jako nestalno. Bil je učitelj po mnogih krajih in nekaj časa je bival radi neke politične satire v pregnanstvu. Končno je bil vicekonzul v Prištini. Svoje »Pesme« je izdal l. 1887. in l. 1889. Srbska književna zadruha mu jih je ponovno izdajala. Napisal je tudi mnogo književnih člankov, nekaj epskih pesnitev in novel. Umrl je mlad l. 1894. v Beogradu.

Ilićev nastop pomenja važen datum v razvoju srbske poezije, njen popolen preobrat, dvig do svetovnih obzorij, pravo »poevropljenje« in uvedbo v hrame absolutne čiste umetnosti. Časovna vzporednost ga veže s Kranjčevićem in njegov pomen v srbski liriki je docela skladen s Kranjčevićem v hrvatski.

Razlika med staro omladinsko poezijo in Ilićem je odločilna. Ko je doživel srbski romanticizem svoj polom v nesrečni vojni l. 1885., je napolnil Ilić izpraznjeni kelih srbske lirike z novimi, klenimi idejami. Prejšno tesnogradno, kričavo rodoljubno pesmarstvo je zamenjal s prostranstvo humanih, kozmopolitskih vidikov. Ilićeva pesem je en sam odzval na obče človeške boli, cela klaviatura stremiljenj vsega človeštva.

Estet v vsem svojem bistvu, pravi »Parnasovec«, silno rahlega čuta za lepoto in skladnost, je proniknil s to vzgojeno sposobnostjo v najgloblje tajne umetnosti, in prevzet od njih lepote, si je postavil edino merilo ustvarjanja: izbrušeno podajanje njenih kristalnih tokov. Ilić je v prvi vrsti obnovil ono, kar so romantiki najbolj zanemarjali, obliko. Živa reakcija njihovi ohlapnosti je razvil pesniški izraz do vrhuncev popolnosti. Ilićevi stih se bleščijo v svoji uglajenosti in vsa lepota srbohrvatskega jezika je našla v njem najdostojnejšega tvorca. Gibkost in prožnost narodnega govora je zavel Ilić v fluidne tenčice mojstrskega stihotvorstva. Njegovi stih dosežajo mnogokrat tako melodičnost, da delujejo že akustično in opajajo kot sama glasba. Ustvaril je srbski liriki docela novo zunanjost in je dal s tem temelj njenemu modernemu razvoju, primerno posodo novih, širokih idej, ki jih je prineslo novo stoletje.

Ilićeva pesem je melanholična in elegična. Njegovo življenje je bilo težko in nestanovitno, polno materialnih skrbi, bil je bolehen in slab. Radi tega se je še stanjšala njegova prirojena občutljivost. Na vsako grobost vsakdanjosti odzvanja pesnikova plemenita duša s tiho boljo. Toda namesto vsiljive, neokusne subjektivnosti omladincev uvaja Ilić svojo »objektivno liriko mirnega čuvstva«. Bolečine svojega jaza ovija v diskretno zagrinjalo višjega, skup-

nega jaza. Njegov pogled na svet je zato vseskozi estetski in ta prenežni čut za ubranost je glavno gibalno Iličeve poezije. V imenu te idealne skladnosti propoveduje Ilič svobodo nad vsem:

I poslednja pesma naša nek' slobodu oglašava,
što svečano, kao feniks, iz pepela vaskršava!

Tudi Iličeva rodoljubna pesem nosi ta moderni pečat. Kakšen prepad je med plehkim kričanjem omladincev: »Na Carigrad!« — in človečansko boljjo naroda, v imenu katerega kliče Ilič »Na Vardaru«:

O vali, o reko srpska! Stoleća tako se gube,
i kao talasi tonu u more večnosti tavne.
Al' tvoje biserne kaplje kamena podnožja ljube
gde spomenici stoje narodne prošlosti slavne.
Ali će, k'o rajski fenike, sinuti sloboda mila;
i ja ću stajati vedar gde sada pogružen stojim,
i naš će or'o beli široko razviti krila,
nad urvinam tvojim.

Toda ves upor proti okovom vsakdanjosti je brezuspešen; pesnikova bol se pretvarja v »veliko gadjenje«: Život je orgija gnusna, nad kojom bez traga leti za vekom mračni vek. In Iličeva aristokratska, ne posebno odločna narava zahrepeni tedaj v mirnih sanjah od »blede sadašnjosti« v »spomene izumrlih dana«, v davno preteklost, ki jo je obžarila njegova tiho lijoča otožnost z neko idealno, mesečevim žarkom podobno lučjo.

Sa starih ruina, kad ponoć caruje svudi,
diže se prošlosti duh. Ozaren buktinjom slave,
on tajom žudi, il' kroz noć sumorno bludi,
ko blede prizrak umrlih snova i jave —
i tihom pesmom, i blagim nebeskim glasom,
on s tugom būdi prošlosti davno vreme.

Ilič poje o borbah polabskih Slovanov, o renesančni Italiji in viteški Franciji, o svobodni Poljski in o mističnem Vzhodu. Najraje pa se zateka v klasično davnino, v Rim in Helado. Ilič je »najbolji predstavnik umjetničkoga paganizma u srpskoj književnosti«. (Dr. Bogdanović.) Ta nota je popolna novost v tedanji srbski liriki. S tiho, diskretno ljubeznijo šeta Ilič v umerjenih gajih antike, ki jim odpeva njegova modra kri, ki ljubi davnino zaradi svobode, ki je ni v sedanjosti.

O zavičaju cvetni, mudrosti i večne slave ...
Istina božanska leži u drevnoj prošlosti tvojoi,
kad duh slobodan beše. Gde sada zamišljen stojim
od ranog detinjstva svoga ja sam u duši svojoj
bludio po istom polju, po cvetnim poljima tvojim.

To je beg iz sirove resničnosti, to so sanje, na katerih potuje pesnik kot na šajkah čez modro morje svoje poezije v zemljo utehe, kjer se odpočije njegova izmučena duša v naročju velikih, nadsvetnih, eteričnih likov bajeslovnih, večno mladih božic. V časih notranje razdvojenosti se podaja v svoje drage daljave, k svojemu davnemu »Drugu«:

U razgovoru mudrom, dok Vesper na nebu svetli,
mi ćemo slaviti mudrost i tihi život svoj;
a kad jutarnjeg Feba oglase daleki petli,
tad — zbogom, družo moj!

Kljub vsej ljubezni do antike pa Ilić ne izgublja domačih tal in ostaja pri vseh klasičnih motivih, pri vsej obilici primer in metafor iz stare mitologije in zgodovine vedno v svežem ozračju svojstvene srbske lirike. Njegova udržana, vase zatopljena pesem ima v svojem bistvu nekaj globoko narodnega, nje izbrani vonj je prav tako srbski kot je Kranjčevićeva strastna neposrednost hrvatska. Koliko one stare, za srbski narod tako značilne patrijarhalnosti diha iz zares idilične »Zimske idile«:

Zima je pokrila snegom doline i polja ravna
i tavne visoke gore. Vihori sneznoga praša
po pustom viju se polju, i cela priroda čuti,
i listak poslednji vene od zimskog studenog daha.

Veselo puckara plamen u skromnoj izbici našoj,
i mačak na banku drema. Kroz tamu večeri blede
dugačke i svetle senke po zidu čudno se viju,
a oko ognjišta sniskog ozebla dečica sede.

Deda uzeo lulu i s pažnjom o dlan je bije,
pa ispod pojasa vadi listove duvana suva;
i kad ih izgnjavi dobro, onda napuni lulu,
i mirno pušeći sluša vetrinu što poljem duva.

Ilićeva poezija je zagrnjena v plašč veličastnega, svečanega miru. Njeno lice je nadzemsko mirno, Ilićev pogled je oddaljen in kakor iz hladnega belega marmorja. Le redko zavró valovi strastnejšega občutja med tiho godbo njegovih stihov, a še tedaj takoj zamró v kristalno inje, ki šušti preko vsega. Melanholični pesnik ljubi tihoto, molk in resnobo. Njegovi znani orisi dihajo v počasnih sanjah, ki so podobne omedlevici medija. Zdi se, da prihaja včasih do pravega kulta umerjenosti, ki ga simbolizira v »Večiti harmoniji«:

Svetovi u miru blude. O srce, i ti se smiri!
Večiti sklad i pokoj nek blaže nemir tvoj;
i duh, zapojen njima, da krila slobodno širi
po tavnoj noći toj.

Ves ta mir pa, v katerega pozabo se potaplja pesnik, mu ne more dati one popolne sreče, po kateri teži z vsemi v skrajnost obsojenimi željami. Tiha bol se stopnjuje mnogokrat do ledeno mrzlih globin, pesnikovo kri zdriza silna, vse pretresujoča groza. To je potencirano občutje lastne in človeške nemoči, najbolestnejše dojetje neskončne oddaljenosti onega odmeva, ki si ga kliče v veselju, najgrenkejša in smrtno gotova zavest brezpomembnosti človeških naporov in iskanj v tem vsemiru. V ciklu »Ispovest«, ki tvori središče Ilićeve tvorne moči, šepče posinelih usten: »Za mene život otrovan je cvet!«, kajti —

Na trošnom čunu, bez krme i nade,
u meni vera gubi se i mre;
ja ništa više ne verujem, ništa!
I! bolje reći, ja verujem sve...

Tavnim se večnost zaogrće plaštom,
al' slab razum da ga digne s nje,
pogledaj napred — ne vidi se ništa,
pogledaj natrag — ništavo je sve...

Toda ko se že skoro zruši v popolen brezup, ga dvigne neka pesniška slutnja, ki mu »U težkom času« veli:

Ubijen tugom kad si gotov bio
prokleti volju promisla i moju,
ja sam mudrošću okrepiti znala
za nove žrtve bolnu dušu tvoju.

Pesnik se zave svoje naloge, začuti, da njegove muke niso zaman. To globoko, pristno slovansko pojmovanje pesniške žrtve je vtelesil Ilić v »Anđelu tuge«:

... Po dubravama tavnim
njezina čudna pesma bolno i slatko ječi.
U njojzi očajnik traži utešne i mile reči,
i njima tugu goni.
Ona ga u nebo diže, dajuć mu krioca svoja...
Muza, hajdemo njojzi, jer to je sestrice tvoja.

In kakor poslednji confiteor izkušene, utrujene, a še vedno fanatično verujoče duše, je zavest, da —

Slatko je kroz život proći i nebu vratiti ono
što duši darova nebo, kad na svet posla nas,
i vedro, spokojne duše slušati smrtno zvono
i s uzvišenom nadom čekati krajnji čas.

Ilić ni bogat na idejah. Glavna sila njegovega stvariteljskega daru je v silno tenkem resoniranju na lepoto in v nje neprekosljivem podajanju. Zato je Ilić bolj virtuozen slikar kot pa gromovnik, nositelj novih, prodirnih misli; prav njegovi dekorativni, izvanredno rahlo občuteni orisi spadajo med najlepše in najdovršenejše, kar je dala srbska lirika, posebno ako so še spojeni z ono značilno Iličevo muziko stiha:

... Koprana, dubokog mira
uvija polja i ravni. Rumene pruge se gase —
i blede mesečev zrak, svetilo nebeskih dvora,
kroz maglu diže se več; — i nema, duboka tama
dovodi bajnu noć sa sinjeg neznanog mora.

Toda ta stalnost orisov, ki jih ne oživljajo plameni temperamenta, skoro prevelika pozornost na obliko v zvezi z ne baš bogato fantazijo napravljaja Iličevo pesem mnogokrat monotono in utrudljivo; v njegovi blesteči ornamentiki stihov manjka življenja in gibanja. Premajhna fantazija je tudi glavna napaka sicer tako popolno razvitega Iličevega talenta. Zbog tega je v njegovi poeziji mnogo reflektivnega. Sam pravi, da je »mirni, dobri djak Žukovskog i Puškina« in ta dva velika Rusa sta mu zares vtisnila včasih že preočitno sled svojega vpliva.

Kljub tej pomanjkljivosti je Vojislav Ilić močan talent, ki je dal svojemu delu neizbrisen pečat lastne osebnosti. Ilić je samo eden in njegove pesmi so zares njegove. Za navidezno gladino brez globin se vendar krijejo tolmeni njegove duše, dal je samega sebe do kraja. Izvirnost tudi ni glavna predpostavka za razsežnost pesniškega daru in vzlic reflektivnosti je Iličeva poezija dokument, ki je prinesel v srbsko duhovnost popolnoma nove ideje in ji razširil obzorje kot še nikdo pred njim. Dolga desetletja je preplaval srbsko literaturo pravi »kult vojislavizma« in skoro vsi moderni srbski pesniki so se razvili ob njem. Ker je izpovedal samega sebe, je Ilić pravi pesnik, zaradi oblikovne dovršenosti svoje poezije pa je prvi srbski poet-umetnik v najbolj čistem pomenu besede; ker je dal nove kulturne vrednote, je pravi preporoditelj in vodnik. To je pomen Vojislava Iliča še dandanes.

Radovanov:

Ob grobu.

Zaplakal, zaihtel bi rad
kot sem ko otrok v nežnih dneih;
pa vzdih in jok mi je zamrl,
izplakal sem ga ob grobeh.

Kot orli drugi v luč leté,
brez solnca moje so poti.
Mladost blede, hiti v zaton,
odkar Te, zlata mati, ni!

Volja in uspeh.

(Po Mardenu.)

Jasno je, tako smo slišali, da mora človek imeti priložnost, ako hoče razviti svoj talent in če nima prave prilike, si jo mora ustvariti sam.

Ko pa si najde ali ustvari ugodno priliko, mora imeti pripravljen načrt, da za svoje delo prav poprime in ga po načrtu izpelje. K temu pa je potrebna volja, neizprosna volja, ki ne popusti in od načrta ne odstopi vse dotlej, dokler ni delo izvršeno.

»Trden sklep je največja modrost,« pravi Napoleon, in »Ljudem ne manjka moči, manjka jim volje,« dostavlja Viktor Hugo.

Elihu Burritt (1810—1879) je bil ob smrti svojega očeta kovaški vajenec. Bilo mu je tedaj 16 let. Dnevno je moral po 10—12 ur delati v kovačnici, a kljub temu je našel dovolj časa za svojo izobrazbo. Ko je gonil mth, je v mislih preračunaval razne račune, a kako je izrabljaj svoj prosti čas, razvidimo iz njegovega dnevnika. Tam beremo: »Ponedeljek 18. junija: glavobol, 64 strani francoščine, 11 ur kovaškega dela; torek: 60 vrst hebrejščine, 30 danščine, 10 češčine, 9 poljščine, 15 imen zvezd, 10 ur kovaškega dela« itd. dan za dnem. Na ta način se je izobrazil, da je obvladal 18 jezikov in 32 narečij. Pod imenom »učeni kovač« ga je poznala vsa Amerika, a tudi Evropa, zlasti ko je l. 1840. nastopil kot ameriški »apostol miru«.

Tako si je ta kovaški vajenec po svoji vztrajni volji pridobil velikansko znanje in lahko služi kot lep zgled vsem onim, ki imajo sicer priliko za študij, a imajo premalo vztrajnosti. Mnogi hočejo to svojo slabost prikriti z raznimi izgovori, češ, da žive v zelo neugodnih razmerah, da jim manjka tega in onega. Neki zdravnik, vseučiliški profesor, je rad takole ogovoril svoje slušatelje: »Mladi možje! Pravite, da nimate kapitala, da niste dovolj opremljeni, da bi mogli kaj začeti. Pojdite v knjižnico in čitajte s kako čudovitim mehanizmom vas je opremil Gospod! Oglejte si to v dvorani za raztelesenje in nikdar več ne izgovorite takega bogokletstva! Vsakdo je opremljen tako dobro, kot ga je le Bog mogel opremiti.«

Edison, ta znameniti kemik in fizik, je bil v svoji mladosti raznašalec časopisov. Prodajal je časopise tudi v ameriških vlakih. Pripravil si je nekakšen prenosljiv laboratorij, da je mogel poizkušati tudi v vlaku. Nekega dne je na vlaku hotel narediti poskus z žvepleno kislino. Tedaj pa se je na ovinku steklenica nenadno razbila in nastal je v vozu neznošen smrad. Poleg tega je bila oprema v vozu zelo poškodovana. Vlakovodjo mine potrpežljivost, prisoli 15 letnemu Edisonu zaušnico in ga odpusti iz službe. Še večkrat je Edison zašel v podobne in hujše neprilike, toda njegova vztrajna volja se ni dala omajati. Delal je dalje in je še kot mlad mož postal slaven učenjak. Sam je izjavil o sebi, da se vzdržuje vsakega alkohola in da je zmeren v vsaki stvari razen v delu.

Da, vztrajnost, volja za delo, želja po uspehu, je tista sila, ki premaga vse ovire, tudi revščino in bolezen.

Jurij Stephenson je bil sin revnih roditeljev, ki so imeli osem otrok. Vsa družina je stanovala v revni sobici in večkrat ni imela grižljaja kruha. Jurij je pasel sosedovo živino, a na paši se je zabaval s tem, da je iz ilovice oblikoval lokomotive. Opremljal jih je s cevkami iz čresla in je pri tem razmišljal in preračunaval razne možnosti. Sedemnajstletnega dečka so postavili k stroju, da bi ravnal z njim pod očetovim nadzorstvom. In stroj je postal učitelj dečku, ki ni imel drugega kot voljo do dela. Ko so drugi delavci svoj prosti čas zaprav-

ljali v beznicah ob žganju in kvartah, je Stephenson stal ob svojem stroju, ga študiral, razstavljaj, čistil ter ga preizkušal. Ko pa je po svojem delu postal slaven iznajditelj, niso kvartopirci govorili o njegovem delu, marveč o njegovi — sreči.

Kako vse drugače se dandanes godi mnogim mladeničem in mladenkam. Vsega imajo: dovolj časa za študij, toplo obleko, zadostno hrano, vsega imajo, le volje za delo nimajo. Sanjajo o veliki sreči, o slavi, o bogastvu, a namesto da bi delali in študirali, se zabavajo in po nepotrebnem zapravljajo svoj zlati čas. Res, potrebna je zabava, koristen je izprehod in zdrav je šport, če ga gojiš v pravi meri, toda tega ne pozabljay: volja za vztrajno delo je edina pot, ki vodi do uspehov!

»Najbrž ste hoteli le na pol,« je navadno rekel ruski general Suvorov (1729—1800) onim, ki jim njihova vojna podjetja niso prav uspela. Volja mu je bila nekak sistem. Besed: »Ne morem« in »Ne vem« ni nikoli pustil obveljati. »Uči se, stori, poizkusi!« je bil njegov odgovor.

»Nič ni nemogoče človeku, ki zna hoteti« pravi Mirabeau (Mirabo), »če je kaj nujno, se mora izvršiti, kajti to je pot do uspeha«.

»Ali ne veš,« je rekel neki oče svojemu sinu, ki je hotel postati pisatelj, »da preostaja pisatelju le dvoje možnosti — postati kralj ali pa berač?« »Prav,« odgovori sin, »postati hočem kralj!« In prepustili so ga njegovi usodi. Deset let je živel v svoji podstrešni sobi, delal v revščini in pomanjkanju, dokler ni po svoje postal »kralj«.

»Kvišku k cilju,« je želja vsakogar, ki si je kdaj postavil svoj cilj. Čim višji pa je cilj, tem strmejša je pot do njega, tem več zahteva truda in naporov. »Kvišku k cilju« je želja, a želja sama ne more zadostovati, da bi dosegli svoj cilj. Dosegel ga boš le, če boš hotel plačati kupnino zanj; kupnina pa je — tvoje delo. Ali hočeš delati, trpeti, se odpovedati, vse svoje moči žrtvovati? Ali se zavedaš, da le pravljični junak doseže uspehe brez truda, realen človek pa nikoli.

Postati hočeš znamenit govornik, ki bo užigal srca svojih poslušalcev? To hočeš, toda ali si pri volji posnemati vztrajnost Demosthena, ki je ne-utrudno vadil in uril svoj jezik in krotil svoja ramena?

Postal bi pisatelj? Ali se ne plašiš, da ti bodo vračali slabo ocenjene rokopise, ki si jim ti žrtvoval dolga leta tihlega dela in so, rekel bi, življenje tvojega življenja? Si li pripravljen nepriznan živeti in nepoznan umreti? Hočeš li biti vztrajen kot je bil Anglež Carlyle (Karlajl, 1795—1881), ki je l. 1837. »Francosko revolucijo,« knjigo v 3 delih, napisal drugič, ker je sluga njegovega prijatelja prvi rokopis nevede vrgel v — peč...

Pa si morda pripravljen delati in čakati, kakor je čakal Samuel Morse celih 8 let, da so mu izdali patent za brzojav in se je moral potem tako rekoč bojevati, da so brzojav uvedli.

In če bi bil zdravnik! Ali bi bil voljan sprejeti vbrizg kakega nevarnega bacila, da bi sam preizkusil nastanek in potek bolezni, ki bi jo dobro poznavajoč mogel tudi dobro zdraviti?

In tako in podobno v vseh drugih poklicih.

*

»Ora et labora!« Moli in delaj, da dobiš voljo, delaj, da dosežeš svoj cilj! Če boš trden, ne uide ti zastavljeni cilj, če pa nočeš biti vztrajen in trudo-ljubiv, ti tudi najbolj vroče sanje in želje ter najbridkeje solze ne bodo mogle pomagati!

Dr. R. Savnik:

Na obisku pri naši južni sosedi.

(Ob stoletnici grške samostojnosti.)

Moderne Atene se širijo severno in vzhodno od Akropole in so skoro brez stikov s preteklostjo. Pred sto leti so burni dogodki takratno grško-turško mestece ob Akropoli tako pretresli, da je štelu komaj še 2000 prebivalcev. Neki popotnik je takrat popisal Atene takole: »Stavbe so večinoma razpadle in zapuščene, ruševine in ceste zarašča oljčno drevje, vsa Atika je kot neobljudena pustinja.« Vendar je mogla imeti nova Grčija le tu svojo prestolico, čeprav je bilo takrat v državi mnogo večjih in pripravnejših krajev na izbero.

Razmah Aten je bil poslej izreden. L. 1888. so dosegle 100.000 prebivalcev, l. 1929. so jih šteje že nad pol milijona. Grška prestolnica, ki je sprva sličila jedva takratnemu Cetinju, je danes poleg Carigrada največje mesto na Balkanskem polotoku.

Sličen razvoj je v tem času doživljal Pirej. Njegova preteklost je bila tako zabrisana, da je stala v 20. letih 19. stoletja ob nekdanji živem pristanu ena sama hiša. Danes se tu nahaja pristaniško in industrijsko vlemesto, ki šteje 300.000 prebivalcev in se širi od morja tako daleč v zaledje, da je z Atenami že skoro zrastle v eno celoto. Velike Atene, h katerim lahko upravičeno prištevamo poleg Pireja še druge kraje v neposredni okolici, so danes že milijonsko vlemesto.

Silen razmah prestolice najlepše izpričuje življensko silo novogrškega naroda. Grška podjetnost je znova oživela. Kar je premogel najlepšega in največjega, je narod tudi v novi Grčiji ustvaril predvsem v Atenah. Prva železnica, ki se je na Grškem otvorila šele l. 1869., je bila dolga le 10 km in je zvezala prestolico s Pirejem. Lansko leto so že zgradili med istima krajema tudi podzemsko električno železnico, ki vozi vsakih deset minut in se je dnevno poslužuje na desettisoče potnikov.

Tudi stari ponos in globoko rodoljubje še ni izumrlo. Koliko Grkov, ki so v tujini obogateli, se je že spomnilo svoje domovine in je darovalo lepe vsote denarja za čim večjo okrasitev Aten! Baš ob njihovi podpori se je mogel l. 1896. otvoriti v Atenah ogromni antični stadion, namenjen plemenitim tekmam grških mladeničev. Ob priliki nedavne konference balkanskih držav je tu nastopila tudi jugoslovanska vrsta. V splošnem pa ni več starogrškega navdušenja za tekme in le prečesto je stadion brez tekmovalcev in gledalcev.

Slično je privaten denar omogočil gradnjo mnogih krasnih stavb, za katere se je lomil isti pentelijski marmor ter uporabil isti klasični slog kot pred davnimi tisočletji. Za vedno se vtisne v spomin pogled iz parka v osrčju modernega mosta na tri razkošne stavbe, ki so zgrajene na drugi strani ceste na vzvišenem prostoru. Osrednja palača je vseučilišče, ki obstoja že blizu sto let (od l. 1837.), desno od nje se nahaja akademija znanosti, levo vseučiliška in narodna knjižnica. Vendar so te najvišje kulturne institucije, ki jih obkrožajo bohotne eksotične palme, le dozdevna priča, da se je Grk tudi umsko prepородil. Še danes so to le slepeče zunanje dekoracije, ki naj svetu prikrijejo notranjo praznoto. Največje presenečenje v Atenah pa nudi tujcu ogled čudovitega parka Zappeiona, — tako se imenuje po svojem mecenu, — ki nudi radi vednega namakanja tako varno senco, da ne morejo niti žarki opoldanskega solnca pronikniti skozi izredno gosto in bujno rast. Pravo čudo v tej pokrajini.

Današnji Grk živi močno enostransko. Vso skrb posveča materialnim

dobrinam, trguje in štedi. Zapravljanje denarja mu je tuje; privoščiči si le skromno zabavo, kvečjemu gre v kavarno in si naroči kozarec limonade, nato pa vodo in vodo. A še tu se sestaja z ljudmi, s katerimi rešuje le trgovske posle. Tako mu tudi razvedrilo često odpira le novih izgledov za zaslužek.

Pozno popoldne sem krenil s prijateljem v preprosto kavarno, kamor tuji ne zahajajo. Ležala je v zatišju pred mestnim vrvenjem ob ozki stranski ulici. Naročila sva čaj in si poiskala v kotu prostor. V lokalu je bilo prav živahno. Omizja so bila skoro polno zasedena. Med izključno preprosto moško družbo je vladala prava zdrava razposajenost. Pri dveh omizjih so igrali karte. Bučno govorjenje, glasni medklici, prijateljska zaupljivost med gosti je ustvarjala izredno domačnost. Pogled mi je šel v drugi kot lokala. Pravkar je tam nekdo prižgal luč, prinesel stol, vode in milo ter improviziral v kavarni brivski salon. Tovariš je bril tovariša. Vsak hip je kdo vstopil z ulice — sami poslovni ljudje: samozavestni čistilci čevljev, prodajalci dnevnega časopisja, revij, koledarjev, srečk — pretežno mladeniči, a tudi le sedemletni dečki. Sami primeri, kako mladina tu že rano smotreno služi denar in teži za osamosvojitvijo.

Sicer se pa v zatišju stranskih ulic, ki jih tuji še niso poevropili, vsak čas v dnevno razlegajo različni klici prodajalcev. Polne so jih ulice zlasti v dopoldanskih urah. Od hiše do hiše hodijo mali trgovci, ki ponujajo vsemogoče kuhinjske in hišne potrebščine, tako da gospodinjam sploh ni treba hoditi z doma. Svoje blago prevažajo sami na majhnih vozičkih, ali pa imajo vprežene ali natovorjene osle. Nekateri imajo stalne odjemalce, ta za mleko, drugi za paradižnike, za sadje in celo za vodo. Kajti dobre pitne vode v nekaterih delih mesta še danes primanjkuje.

Atensko življenje sliči solunskemu, le da je docela velemestno in se prilagaja svojstvom izrazito mediteranskega podnebja. Hiše so široke in kockaste oblike. Kot ogromna s kockami posuta ploskev se razodevajo moderne Atene človeku, kadar se razgleduje z Akropole ali pa z Lykabetta, griča, ki se liki strma ostroroba skala dviga iznad mestnega središča. Radi vedrine neba in prijetnega nočnega hladu so z opeko krite poševne strehe hiš nepotrebne. Obenem imajo mnoga poslopja globoke temelje. Često drže iz ulic strme stopnice globoko v mračno podzemlje, kjer se v znosnem hladu nahajajo gostilniški in trgovski lokali ter velika skladišča. Vse količkaj prometnejše ceste so asfaltirane, kajti sicer bi bilo mesto zavito neprestano v zadušljiv prah.

Neprijetne posledice atenskega poletja sva občutila najbolj v restavracijah. Zaman sva si poželega naše hrane, tudi v prvih mednarodnih hotelih ni bilo bolje. Od mesa so bile na izbero le ribe in jagnjetina, namesto prikuh je bilo dobiti le makarone, namesto solate paradižnike, sicer pa nikakega sočivja. Zopet sva kdaj za spremembo raje krenila v slaščičarno.

Atene najbolj ožive po solnčnem zahodu. Sredi večjih križišč stoje na okroglih pručkah prometni radarji, ki usmerjajo z gumijevko tako živahen promet, da ga morajo od časa do časa v tej ali oni smeri ustaviti. Tudi midva sva takrat zašla v velemesten tok, ki naju je gnal na vzhodno stran Akropole. Pred nama se je dvigal nekdanj radi medu tako znameniti Himet, ki je polagoma tonil v nepopisno lepi večerni zarji. Iz daljave so prihajali zvoki godbe. Na prostranem vrtu pod redkim drevjem se je zbirala velika množica ljudstva. V ospredju je bil pod milim nebom kabaretni oder. Radovednost naju je gnala k predstavi, ki se je skoro pričela. Ljudje so se imenitno zabavali ob plitvem igranju, kar nama je vzbujalo le pomilovanje. Ta občutek me je prevzel še bolj, ko sem se nehote spomnil na sijajen popis starogrških predstav v

nekdanjem Dionizovem gledišču.¹ Ko sem se ponoči vračal v hotel, se mi je zdela Akropola daleč, daleč...

Slaba prehrana in neznosna vročina sta naju priganjali na odhod iz Aten. Pripravljala sva se na pot proti Carigradu. Radi informacij sva se že nekaj dni prej odpravila v Pirej. Poslužila sva se podzemске železnice. Zapeljala sva se mimo Phalerona, ličnega obmorskega kraja, ki ima mnogo vil in hotelov ter velikansko morskó kopališče, Izstopila sva tik ob pirejskem pristanišču. Tako sijajne prirodne luke, tolikega oglušajočega vrvenja nisem pričakoval. Še pred nekaj desetletji je luka prometno zaostajala za Patrasom in celo za Hermupolisom na otoku Siri. Nato pa si je pridobila med grškimi pristanišči tako trdno prvenstvo, da ima danes kar trikrat večji ladijski promet kot Solun.

Geografski položaj Aten in Pireja. (Narisal Vl. Jordan.)

Pirej je predvsem uvozno pristanišče. Njegovo neznatno zaledje pač skoro nima kaj izvažati, zato pa je tem ogromnejši uvoz, ki je nanj navezано danes že milijonsko prebivalstvo te ubožne deželice.

Tisoči jamborov in nepregledna vrsta parnikov mi je kar zastirala pogled po prostranem pristanišču, ki ga zadnja leta še znatno razširjajo in modernizirajo, kajti rastočemu prometu že kar ni več kos. Zadnji čas pristane ali odpluje iz Pireja letno povprečno 30.000 ladij, ki imajo okrog 14 milijonov reg. ton prostornine. Tu se iztovorijo ogromne količine blaga, zlasti žita, premoga in živine. Žito prihaja največ iz ameriških dežel, predvsem iz Unije in Kanade, premog uvažá Velika Britanija, največ živine, ki prihaja iz Jugoslavije, pa prevažajo grški parniki iz Soluna. Naravno, da je tudi osebni pristaniški promet izreden, saj potujejo Grki po lastni državi pretežno po morju. Vsako leto se v Pireju vkrcá ter izkrcá okrog 2 milijona potnikov. Kako ogromne so te številke, nam postane šele jasno, če pomislimo, da promet

¹ Primerjaj dr. J. Debevec, Grška drama (Izvestja humanistične gimnazije v Ljubljani iz l. 1913. in 1914.).

vseh jugoslovanskih luk ne po tovoru ne po tonaži, niti ne po številu potnikov ne doseže prometa enega samega grškega pristanišča.

Pirej, ki je med prvimi lukami vsega sredozemja, je obenem pomembno mednarodno pristanišče, v katerem se ustavljajo ladje vseh obmorskih držav. Še daleč ne pristaja tu največ grških ladij; poleg angleških, francoskih, italijanskih in ameriških zastav sem opazil na nekem manjšem parniku vihrati tudi jugoslovansko trobojnico.

S prijateljem sem dolgo stikal po pisarnah raznih paroplovnih družb. Izgledov, da bi odrinila v bližnjih dneh s kakim grškim parnikom, ni bilo nobenih. Tu naju je prijazno nagovoril v italijanščini neki priprost rdečeličen možakar. Prav hitro sva bila pod njegovo komando. Povedel naju je v bližnjo pisarno tržaškega Lloyda in ker ni bilo drugih primernih zvez, sva se odločila, da odrineva po dveh dneh z italijanskim brzoparnikom »Tevere« direktno v Carigrad.

Toda s tem, da kupi tujec vozno karto, še ne more zapustiti grške države. V pisarni so naju opomnili, da se morava še prej zglasiti na pirejski policiji. Isti zgovorni možakar, ki je bil, kot se je izkazalo, prav prebrisan uslužbenec tržaškega paroplovnega društva, se nama je sam ponudil za spremljevalca. Seveda sva na to rada pristala, kajti policija je precej daleč v neki stranski ulici; prihranjeno nama je bilo mučno iskanje.

Pred strogimi uradniki sva se znašla kar precej v komično-resni situaciji. Nagovarjali so naju grško, le nekdo je poskušal lomiti po angleško — pač kdo bi jih razumel? Zdaj nama je cicerone prišel prav za tolmača, kajti grščine je bil prav dobro vešč. V ogromne debele bukve so tehtno zapisovali najine podrobne podatke in vse bi še gladko šlo, če ne bi končno še zahtevali od vsakega po eno fotografijo. Zadrega je bila popolna. A že nama je veselo pomignil spremljevalec. Sledila sva mu po stopnicah na ulico, kjer je pred policijo ždel cestni fotograf, pričakujoč svojih žrtev. Ker sva bila že prisiljena, da se fotografirava, sva zahtevala namesto ene dve sliki — ena bi naj bila za spomin. Fotograf je proceduro izvršil v par minutah. Sedla sva na stola kar ob hišni zid na drugo stran ulice in napravila v tem svojevrstnem okolju čimbolj prijazen obraz. K sreči, sem pomislil, naju nihče ne pozna. Toda ljudje so hiteli mimo naju brezbrizno dalje; komaj da me je kdo ošinil z radovednim pogledom — vršil se je pač navaden vsakdanji dogodek na cesti, kjer je izvrševal eden izmed tisočev grških obrtnikov svoje plodonosno opravilo. Fotograf je bil z delom kaj hitro gotov. Pet minut kasneje nama je že izročil slike. A kako sva se začudila, da niso to bile fotografije iz pirejske ulice, temveč zgolj kopije slik iz potnega lista! Pa čemu godrnjati? Morala sva seči v žep in odriniti vsak 10 drahem. Samo da je bilo ustrezno policijskim predpisom in sva se mogla zopet vrniti k pristanišču. Najin spremljevalec nama je dal radi odhoda iz Grčije še nekaj navodil, nakar sem se mu zahvalil za uslužnost in mu hotel stisniti v roko pet drahem. Toda čudno, mož se je branil, nisem tega mogel prav pojmiti. Razumel sem ga šele trenutek nato, ko je terjal za svoje spremljanje nič manj kot 50 drahem nagrade. Zdaj se je pa zganil moj prijatelj. Pričeli smo vpiti in se kregati, spremljevalec je celo zagrozil s policijo. Toda urezal se je. Ko sva zdaj silila še midva tja, grozeč mu, da ga naznaniva radi oderuštva, se je naglo umiril in je v zahtevi popuščal. Končno sva mu dala vsak po 10 drahem, kajti kdo ve, če ga ne bova še potrebovala.

Dva dni kasneje sva zapuščala Atene. Čim sva dospela v pirejsko pristanišče, naju je že od daleč opazil znanec in ves srečen tekkel naproti. To pot smo se bolje razumeli. Ob treh popoldne je prispela najina ladja. Navala na

parnik ni bilo posebnega. Vzela sva s seboj jestvine ter mnogo sadja, kajti odločila sva se potovati v tretjem razredu. Krov je bil malo zaseden. Za majhen denar sva si najela po zgledu drugih udobna naslanjača.

Ob petih smo odhajali. Odmikali smo se med špalirjem nešteti parnikov in jadrnic bučnemu pristaniškemu življenju. Vedno bolj z daljave je v opojnem siju solnčnih žarkov migotal Pirej, za njim je vstajala Akropola, ki je liki veličastna Kalvarija vidna še daleč, daleč. Bili smo priče izredne členovitosti grške zemlje. Na levi golo strmo obrežje Atiškega polotoka, krog in krog venec malih otokov z razjedenimi čermi pred pomoli.

Ko smo pluli mimo Sunijskega rtiča, je legala noč na morje. V večernem hladu sem se dolgo izprehajal po krovu. Pritajeni zvoki orkestra iz dvorane prvega razreda so zamirali v enakomernem šumljanju valov, ki jih je rezala ladja. Ko je utihnil na parniku zadnji utrip življenja, sem legel na naslanjač in polagoma izgubljal duhaprisotnost. Med Kikladi je parnik mirno plul proti Aziji.

Študijske črte za slovensko šolsko stilistiko in poetiko.

2. Slovenski prosvetljenec.

(Književno kulturna karakteristika. VII. razred.)

Uvod.

Prosvetljenca imenujemo človeka z izrazito časovnim mišljenjem in nazaranjem 18. stoletja, ki mu je zgodovina nadela prilastek »prosvetljenega«. V tem smislu govori tudi slovenska kulturna in slovstvena zgodovina o svoji »prosvetljeni dobi« in navaja može, ki so se udeleževali v miselnosti tega časa kot naši prvi prosvetni in socialni delavci v letih 1765—1810.

Jedro A.

Ob imena svetovnih prosvetlencev, teistov, iluminatov, prostozidarjev, enciklopedistov i. p., ob J. J. Rousseau-ju, Voltaire-ju, Diderot-ju, Leibnizu, Lessingu, Frideriku Velikem, Jožefu II., ob Lomonosovem, Reljkoviću in Dositaju Obradoviću, moremo tudi Slovenci skromno uvrstiti nekaj naših ljudi, ki so šli s časom in stremljenjem svoje dobe in misli. To so zlasti škof Herberstein, grof Edling, komendant P. P. Glavar, o. Pohlin, člani Pridne akademije (Academia Operosorum), Japelj, Kumerdej, Linhart, Vodnik in Žiga Zois, ki je kakor Herder pri Nemcih še stari in obenem že novi človek.

Jedro B.

Umevno je, da naš slovenski prosvetljenec ne kaže v polni meri vseh značajnih izrazitosti prosvetljenega tipa v družbi, kakor ga predstavljajo najbolj vidni in najbolj izraziti svetovni duhovi 18. stoletja. Naš prosvetljenec je pač za prvo naš človek, bitje iz našega osredja in sveta, iz našega obzorja in šele potem nekoliko iz občutja velikega sveta. Naš prosvetljenec se je le nekam preorijental in preuredil iz tradicije svojega življenja v idejo in nazor novega časa in velike Evrope.

Tako je n. pr. kot duhovni slovenskega kova in srca le po posrednem vplivu tudi rahlo janzenističen, kakor n. pr. Ravnikar ali Japelj, ki prevaja sveto pismo brez vsebinskih opazk; tako je kot domač cerkveni knez neprisiljeno »verni sluga svojega gospodarja«, jožefinski, kakor

Herberstein s svojim slovitim pastirskim pismom. Kot šolnik (Edling, Kumerdej, Vodnik) služi svoji Kranjski v smislu državnih šolskih reform; kot gospodar, svojemu »pomoči potrebnemu ljudstvu«, kakor humani in humanitarni P. P. Glavar. Kadar piše, piše neosebno, občanski, da bi le učil in prosvetljeval v smislu novega državnega in človečanskega reda in je ustvaril tako od začetka do kraja socialno-utilitaristično smer v našem slovstvu, položil temelje slovenski šolski, gospodarski, časninarski in književni izobrazbi (Vodnik, Ravnikar, Slomšek i. dr.).

Jedro C.

Spričo vsega tega je torej slovenski prosvetljenec svojstveno lice. Med temi našimi možmi ni svetovno važnih »vodečih duhov«, kar je bil n. pr. I. I. Rousseau, pa ni zato med njimi tudi nikakega oznanjevalca nove etike brez Boga in proti sveti cerkvi, kakor je bil Voltaire. Slovenski prosvetljenec je zrastel iz svojega ljudstva za ljudstvo. Prav zato je bil občutju svoje zemlje bližji, nego marsikateri svetovni velikan prosvetljenega stoletja, ki stoji nad svojimi kot duhovni plemič, časovno in prosvetno velik, zato pa vendar tuj. Slovenski prosvetljenec je skratka že ves naroden. A narod kot vrednota in misel je odkril v Evropi šele človek, ki je prišel za prosvetljencem...

Sklep.

Temu človeku z novo mislijo je ime romantika. Glej zdaj! Ali moreš pri nas določno ločiti, kje se v Zoisu ali Vodniku, Kopitarju ali Glavarju neha razumski človek in začena novi? Ne moreš! In prav je tako. Zato, ker je moralo biti tako. Spričo tega, kar smo iz sebe in matere in ne le iz tujega...

3. Prešernov »Orglar«.

(Slovstvena označba. IV. razred.)

Uvod.

Francé Prešeren je govoril v marsikateri svoji pesmi tudi o sebi kot umetniku in o svojem razmerju do pesništva. Svoje naziranje o sebi kot pesniku in o pesništvu je izražal zlasti v satirah. (Nova pisarija, Apel in Kopitar i. p.) V pesmi »Orglar« je spregovoril slovesno mirno, zato pa tembolj prepričevalno in tehtno.

Jedro A.

Kakor v sonetu o Apelu, kjer je posnel znano zgodbo o tem slovitem grškem mojstru, je tudi v »Orglarju« ponazoril svojo misel z mično zgodbo o preprostem »orglarju«, ki je šel v puščavo, da bi tam služil Bogu. Časti Boga in mu služi tudi s svojimi »citrami«, pa mu v pesem lastnih melodij drobijo ptiči od zore do mraka. V svoji preprosti pameti orglar ne ume klica božje prirode, svojih pesmi hoče naučiti ptiče. Res se mu posreči, da privadi kosa, ki poslej žvižga orglarčkov o veselem in ljubem Avguštinu — »alles ist hin«, pa kalina, da posname psalm Laudate Dominum. Samo slavec je nepoučljiv. Orglar zatoži ptico Bogu Stvarniku, pa ljubi Bog ne pokara slavca, marveč tožljivca, češ: »Komur pevski dar sem vdihnil, — ž njim sem dal mu pesmi svoje, — drugih ne, le te naj poje, — dokler da bo v grobu vtihnil.«

Jedro B.

Kaj je hotel Prešeren s to zgodbico povedati? Kdo ne bo uganil, če mu povemo, da so tudi Prešernu prav radi očitali, da poje kakor slavec same lju-

bezenske pesmi! Pesnik je torej v svoji pesmi povedal, da pravi pesnik ne more in ne sme nič drugega peti kakor to, kar mu je v srcu in kar je prejel od Boga.

Jedro C.

Prešeren je pesem Orglar uredil v svojih Poezijah med romance. Spričo tega, da zgodba o pesmi le bolj ponazoruje neko misel, neki pesnikov nazor, da pesmi torej vsebinska epika ni glavni namen, bi smeli pesem pravilno označiti za parabelo ali priliko. — (Prim. divne evangeljske o izgubljenem sinu i. p.)

Jedro Č.

Kakor v vsaki svoji umetnini je umel Prešeren tudi v tej pesmici ustvariti polno soglasje med vsebino in obliko. Slovesno mirnemu tekstu odpeva slovesna trohejska mera, španska štirivrstičnica s togo polnimi ženskimi stiki v redu abba. Čudovito je, kako je pesem tudi motivno ubrana do zadnje potanj-kosti: kos — pesem o Avguštinu, kalin (Dompfaff) . . . psalmi, proti Jeremij žalost globoko in Salomon pel o ljubezni i. p. Jezikovno dandanes seveda nekaj izrazov ne zadovolji. Slavec n. pr. ne bije (die Nachtigall s c h l ä g t !) marveč p o j e i. p.

Konec.

Kakor toliko drugih Prešernovih pesmi, je tudi »Orglar« mojestrovina. Pa je tudi pomembna kot kulturen dat. Poleg drugih je iskrena izpoved, kako je Prešeren mislil, čutil in pel, torej vreden drobec iz njegove nenapisane avtobiografije. Prešernova pesem in njegovo življenje, duhovno življenje namreč, pa je ena najvažnejših strani v listih naše majhne zgodovine . . .

Knjige in časopisi

Ivo, vprašuješ me, ali čitam kaj »vojnih romanov«; da si že mnogo slišal o knjigi Remarquea: »Im Westen nichts Neues . . .«, praviš. In še, da Te zelo mika izvedeti kaj o tem slovstvu.

Da Ti po pravici povem, prav posebno se nisem zanimal za »vojno« literaturo, ki je nastala v poslednjih letih in ki je naravnost ogromna. Nekaj teh knjig pa sem prečital in rad Ti postrežem s tem, kar vem.

Izraziti vojni romani pa — k tem se povrnem — me niso tako zelo prevzeli kakor veliko število r a z m o t r i v a n j bistrih duhov o vojni. Omeniti hočem le »Chasse au orgueil« Jacquesa Rivièrea, ki je bila objavljena letos v novi odlični francoski reviji »Vigile«, pa istega pisatelja »Carnets de guerre«. Če Ti pride pod roko, si prečitaj pisma in zapiske nemškega pesnika Reinharda Johannes Sorgea, ki jih je izdala njegova žena. A tega slovstva je zelo mnogo in po večini je mnogo zanimivejše, pa tudi v drugih ozirih bolj čitanja vredno nego najboljši »leposlovni« spisi o vojni, za katere si me prav za prav vprašal in o katerih Ti, evo, nekaj vrstic.

Že ob izbruhu vojne, kmalu po prvih bitkah, je napisal Henri Barbusse svoj znameniti vojni roman »Le feu«, ki bi še danes mogel veljati za eno najboljših vojnih del, dasi prehaja v resnici po krivem počasi že v pozabo. Ne večjo, toda trajnejšo pozornost je zbudil med Francozi Georges Duhamel s svojima knjigama »Civilisation« ter »Martyres«, katerima je predlanskem sledila po skoraj desetletnem premoru tretja, »Les sept derniers plaies«. Kakor

Barbusse je tudi Duhamel skrajno odločen socialist — oba s svojimi knjigami dvigata protestni klic zoper vojno; vendar opaziš v poslednji Duhamelovi knjigi, ki je nastala v precejšnji distanci od vojnega meteža, že dokajšnjo umirjenost: pisatelj sprejema dogodke kot neizbežno usodo in zanimajo ga najbolj posamezniki ter njih duševno razpoloženje, ki sili v takšen ali drugačen izraz. Pisatelj-psiholog se oglašja spet v njem, ki pod lečo opazuje premikanje najskritejših gest človeka v vojni. Zato je knjiga »Les sept dernières plaies« umetniško najbolj dovršena med vsemi, na drugi strani pa je tudi človeško najbolj globoka.

Tudi Henry de Montherlant, nova zvezda na nebu francoskega leposlovja, je napisal svoj vojni roman »Le songe«, a L. Dorgèles je prejel za svoj roman »Les croix de bois« nagrado akademije Goncourt.

Med Angleži, ki so gotovo bogato založeni z vojnim slovstvom, ni pomembnejšega dela, ki bi se moglo postaviti ob bok francoskim in nemškimi. Omenjam knjigo generala P. Croziera, ki je izšla v nemškem prevodu pod naslovom »Im Sturm ums Niemandsland« ter širše zasnovano knjigo Richarda Adlingtona, ki se v nemščini imenuje »Heldentod«.

Remarque, čigar knjiga »Im Westen nichts Neues...« je zbudila po vsem svetu veliko senzacijo, po mojem mnenju nikakor ne zasluži svojih lavorik. Dasi ne gre odrekati tej knjigi mnogih dobrih strani, je vendar v celoti Remarque enostranski, brez širšega vpogleda v dogajanje, razdrobljen v neki fanatičnosti, ki nikakor ne služi čitatelju za boljše umevanje položaja.

Umetniško in tudi kar se tiče resničnosti in globine spoznanja, mnogo boljše in zrelejše je delo Arnolda Zweiga: »Der Streit um den Sergeanten Grischa«. Ako smem tvegati sodbo, bi dejal, da je Zweigova knjiga sploh najboljši vojni roman med vsemi, kar jih je do zdaj izšlo... vsaj če primerjam to delo z vsemi drugimi, kar jih poznam. Še eno delo pa zasluži pozornost: »Krieg« pisatelja Renna.

Avstrijska vojska in avstrijska vojna, avstrijski militarizem in njega propast, doba razpada podonavske monarhije pa gotovo v nobenem leposlovnem delu ni našla tako dovršenega opisa kakor v romanu Franca Werfela: »Barbara oder die Frömmigkeit«. Werfel tega dela ni napisal z namenom, da bi napravil izrazit vojni roman. Njegov smoter je bil — kakor priča že naslov — povsem drugačen. Toda posrečilo se mu je, kar se nemara nobenemu drugemu ni, podati prodirno podobo svetovne vojne in vso atmosfero, iz katere je vojna izšla ter kaos, v katerem je končala — seveda, vse na ozki pozornici Avstrije, a mislim, da velja, kar je napisal, za ves svet — s tako nazornostjo in dovršenostjo, da moremo mirno trditi, da je v tem delu v najvišji meri doseženo, kar prav za prav od romana iz svetovne vojne pričakujemo. Dogajanje obsega izredno široke plasti ljudstva, osvetljuje najbolj nasprotujoče si interese in mišljenja, mojstrsko so izklesani ljudje, aparat države od najvišjega do najnižjega, rojstvo javnega mnenja in nešteto drugih bistvenih, a pri ostalih pisateljih zanemarjenih činiteljev je Werfel vnesel v svoje delo ter mu dal tako razsežnost, kakor nobeden drugi pisatelj »vojnega romana«.

Nu, dragi Ivo, tu imaš vse, kar vem. Morda sem prezrl kaj znamenitejšega in boljšega — a več da vsega človek vedeti in poznati ne more.

Iskreno Te pozdravlja

Tvoj

s. š.

Literarni pomenki

Slavesin. Boljši sta, kot so bile one zadnjič, a vendar mislim, da je Vaše polje proza, ki jo pridno gojite!

Rado, Ljubljana. »Plaho kakor najplašljivejša ptica se oglašam,« pravite v svojem pismu, v katerem ste nam poslali dve pesmi. Res, plahe so Vaše besede, kakor čivkanje mladih kosov speljančkov, ki pa čez leto že lepo žvižgajo... »Ko bil sem mlad« se za Vaša leta, ko ste še mladi, mladi, kar prijetno bere in isto morem reči tudi o — »Razočaranju«, dasi se močno čudim, kako morete peti, da je v Vaši duši »temna noč«. Nikar tako črnogledo! Kdaj boste veseli, če ne sedaj? — Oglasite se še kaj! Če letos ne dosežete še onega uspeha, o katerem sanjate, ni treba obupati. Prepričan sem, da boste še lepo peli, ko se boste mogli poglobiti in boste spoznali lepoto naše besede!

Gasper Nevihta. Dve pesmi in prozo ste nam poslali. »Pomlad 1931« je dobra in tudi »Potapljam se...« bi bila, samo zadnji verz druge kitice me nekam moti. Vzbuja mi misel, da je prisiljen radi rime! Ali je nujno, da govorite o pogrebu? Pomislite in popravite sami! — Kakor sem vesel Vaših verzov, tako sem se navdušil za Vas tudi ob Vaši prvi prozi »Dva centimetra dolg svinčnik« in mislim, da se razvijete v močnega pripovednika. Priobčimo. Krepko naprej, da izpričate tudi v žalostnih razmerah, kako je zemlja, v kateri živite, naša!

Govorko, Novo mesto. »Ure« mislim bo urednik bolj vesel nego jaz priloženih pesmi, ki pač kažejo čustveno razgibanost, a še pre malo slovničnega znanja in poetike. Prenesli bi, pravite, tudi golo resnico, tudi če bi se glasila: »Nič; fant, pusti vse to, za kar nisi, pa se poprimi kaj drugega, dokler je še čas!« Teh Vaših besed — ločila sem moral vstaviti sam! — Vam to pot še ne zakličem, ker ob treh drobnih pesmih le ne maram še izreči obsodbe. Mogoče pa je le kaj v Vas, kar bom mogel povedati, ako se še kaj oglasite!

Radivoj Belogradski, Novo mesto. Ne moremo priobčiti. Vse je še začetniško šibko, dasi zveni ta in ona kitica zdaj že mnogo bolje kakor v prejšnjih pošiljkah. Berite mnogo in se učite jezika in še pravega okusa!

G. A. N., Ljubljana. Res se Vas spominjam in moram priznati, da ste se oblikovno dokaj izpopolnili, saj obvladujete že skrivnosti akrostihona. Veselje in bridkosti prve ljubezni pojo Vaše pesmi, ki so take kakor vse »mokrocvetoče rožce« petošolske bolezn. Če bi bile res lepe, bi jih tudi Mentor priobčil, a takih ne bo, ker niso godne za tisk!

Olaf Severni, Novo mesto. Lepo, kaligrafično pišete, kar mi je zelo všeč in bi prosil, da bi Vas pónemali tudi drugi, a pesmi niso tako lepe. Izmed poslanih bi bila še najboljša »Pesem vinskih goric«; druge so šibke in ne kažejo prav nikakega napredka.

Dorian, Št. Vid. Motivno mi Vaše stvari ugajajo in tudi oblikovno bi bile dobre, če bi tu in tam ne bilo marsikaj prisiljenega, česar ste se najbrže tudi sami zavedali. Popravljal bi Vam in priobčil, a ko ste že tako visoko, pričakujem, da mi pošljete drugič boljše in res take pesmi, ki jim ne bo treba pile!

Boltažar Ploha, Veržej. Kaj bi Vas bilo sram — naj se pa še drugi Vaši tovariši postavijo, ako si upajo! Po vsem tem, kar ste mi povedali v zadnjem pismu, moram pač reči, da za Vašo starost pesmi niso baš slabe, čeprav bi bile lahko boljše. To bi pa bile, če bi kaj več brali in bili doma v naši sodobni književnosti. Poslane pesmi so se Vam rodile ob podobnih motivih, ki jih imate v šolski čitanki (Aškerc, Murn!), zato pač tudi sami niste pričakovali, da bi jih natisnil. Vaje, vaje! Tih, na uho Vam povem, da Mentorjevi pesniki še niso tako visoko, da jih ne bi mogli doseči, čeprav jih je nekaj, ki so se prav lepo razvili in verujem v njihov talent, da ga ne bodo zakopali!

Nju, Novo mesto. Nad Prešernov Memento ste se spravili in ga parodirali, hoteč »nekoliko uveljaviti svojega humorističnega duha«, kakor pišete. Veste, slišal sem že več parodij in boljših kot je Vaša na ta Prešernov sonet, a ob vsaki mi je bilo neumljivo, kako se more človek spozabiti in ubijati lepoto s svojo nerodno besedo in biti ob tem še vesel. Če je kaj v Vas, zapojte originalno, nad umetninami se pa nikar ne spozablajte!

K. L., Križevci. »Prvi odmev« je še zelo, zelo šibek in zato ga ne bomo blagovolili natisniti!

Minka, B. B. »Četrta postaja« in »Sanjalo se mi je...« oboje slavospev materini ljubezni: prva črtica epska, druga lirična. Zdi se mi, da se to pot niste posebno potrudili. Poglobitve manjka in stilistično bi morali vse bolj izbrusiti! Tudi v prozi mora biti jezik prožen in mora svojstveno peti! No, radi tega neuspeha, menim, ne boste še zgubili poguma. Ali berete kaj? Učite se ob naših klasikih prošlih in sedanjih časov! Tudi v svetovno književnost pogledajte kaj!

Radovanov. Vaše videnje, ki ste ga naslovlili »Pasijonka« in označili kot prikaz, me ni zadovoljilo, čeprav ona rana tudi mene prav posebno boli. »Jaz galjot Radovanov svojim bratom« začenjate pregljevsko in mešate potem, kar ste ujeli iz Preglja in apokalipse, a se Vam noče zlit v pravo formo! Če bi imel pri roki Cankarja, bi Vam citiral, kaj je dejal o svojih epigonih, kar bi mutatis mutandis veljalo tudi za Vas. Beseda, ki ne diha pristnega življenja in duha, ne pridobi človeka in si ga ne osvoji. Prazen zvok ostane in cenena fraza. Pesmi, ki je motivno stara in stilistično neuglašena, tudi ne priobčimo.

Rujan. Pseudonim ste spremenili, kakovost

Vaših izdelkov pa je ostala stara. Črtica in pesmi — vse je šibko, slabo!

Rihard Krasnohorsky. Nekoliko boljji sta zadnji dve pesmi, a danes takih se pričujemo več! Petdeset let najmanj ste se prepozno oglasili!

Podvaški. Slika, ki ste jo razgrnili »Na Kalvariji« je bridka, bridka. Prebral z zanimanjem in moram reči, da Vam jezik kar gladko teče. Tu in tam je pač kaka malenkost, ki jo je treba popraviti, a sicer se Vam ne pozna, da bi živeli v mestu, kjer nimate prilike, da bi mogli študirati v svojem materinem jeziku.

Slovanski vestnik

F. Hýbl, Zgodovina bolgarskega naroda (Dějiny národa bulharského) I, II. Praha 1930. Bolgari nimajo napisane v svojem jeziku svoje narodne zgodovine. Srednješolski učbenik, ki sta ga spisala I. Pastuhov in I. Stojanov, ne odgovarja modernim potrebam. Bolgarski prevod bolgarske zgodovine, ki jo je pred 54 leti izdal v nemščini Čeh Konstantin Jireček, je zastarela. Najboljši bolgarski zgodovinar, sofijski vseučilišni profesor V. N. Zlatarski je prišel s svojo široko zasnovano bolgarsko zgodovino komaj do drugega zvezka. Po prvem zvezku l. 1917. je izšel drugi na 892 straneh šele l. 1927 in obravnava razvoj bolgarskega naroda do l. 1018. Zato je tem bolj dobrodošla Hýblova Zgodovina bolgarskega naroda, ki je tem važnejša, ker Hýbl v marsičem dopolnjuje in popravlja izvajanja V. N. Zlatarskega. Prvi zvezek obravnava na 302 straneh bolgarski narodni razvoj do konca 18. stoletja, drugi pa na 221 straneh od bolgarskega narodnega preporoda do mira v Neuilly-u, ko je Bolgarija zaključila svetovno vojno. Ker delo ni preobširno in je zelo pregledno, bo dobro služilo vsakomur, ki zna vsaj malo češčine in se zanima za slovanstvo. Obe knjigi staneta 60 Kč (100 Din) in se naročata pri Historickem klubu v Pragi.

A. Fischer, Poljsko ljudstvo (Lud polski). L w ó w, W a r s z a w a, K r a k ó w 1926. Narodopisje Južni Slovani, zlasti Slovenci, preveč zanemarjajo. Imamo še mnogo panog narodnega življenja, ki jih še nikdo ni opisal. V zadnjem času hodijo v naše kraje Nemci in pišejo knjige n. pr. o naših božičnih obredih, o naši ljudski umetnosti itd. v nemškem jeziku. Tako vzbujajo v svetu sum, da nimamo dovolj sposobnih znanstvenikov in da ne cenimo svoje preteklosti. Na tem polju čaka sedanjí dijaški naraščaj hvaležno in rodovitno polje za udejstvovanje. V tem oziru je izvrsten pripomoček za narodopisno delovanje knjiga vseuč. profesorja A. Fischerja z nazivom Lud polski. Na 240 straneh podaja pregled poljskega narodopisja. V prvem delu je občni uvod v narodopisje. Po opredelitvi pojma etnografija in etnologija opiše etnografsko me-

Priobčili ne bomo, ker je predolgo. Tudi bi rajši kaj bolj konkretnega, epskega, v onem načinu, kot ste nam že nekoč bili nekaj poslali.

Hladnov, Ljubljana. Odgovor mogoče prihodnjic!

Vsem. Danes sem pri nekaterih opustil označbo kraja, ker so me prosili. Prihodnjic tega ne bom več storil. Kdor se ne predstavi s polnim imenom in krajem, ki ga bom vedno navedel, če ne bo kakega posebnega razloga, ni treba, da bi se oglašal!

tudo, objasni zgodovino ter pomen etnologije in etnografije. Drugi del govori o obsegu poljskega narodopisja, o številu Poljakov, o poljskih narečjih, etničnih skupinah, antropoloških tipih in o razvoju poljskih naselbin. Tretji del se bavi z gmotno poljsko kulturo kakor s stavbarstvom, tipom hiš, njihovo razvrstitvijo v vasi, z gospodarskim orodjem, domačo obrtjo, obleko in narodno nošnjo, narodnimi okraski, godali in z narodno umetnostjo. Četrti in peti del opisujeta poljsko socialno in duševno kulturo, zlasti razne obrede pri rojstvu, veselih prilikah in pogrebu. Zanimiva so poglavja o ljudskem pravu, vražah in čarovnijah, igrah, narodnih plesih in narodnem pesništvu. Knjigo pojasnjujejo 3 mape in 58 slik.

Bl. Ráček, Češkoslovaška zgodovina (Československé dějiny). L. K u n c i ř, P r a h a 1929. Najboljši češki zgodovinar J. Pekař je zadal Zgodovini češkega naroda, ki jo je spisal slavni Palacký, tako hud udarec, da se je bisten del njene stavbe sesul. Palacký je videl v husitstvu vrhunec češkega narodnega razvoja. V svojih najnovejših delih o Žižki in njegovi dobi je dokazal, da je resničen izrek vseuč. profesorja K. Krofte, sedanjega češkoslovaškega poslanika pri sv. Stolici, da so sicer Čehi na husitstvo ponosni, ali da ni bilo za nje mnogo bolje, če bi ga nikdar ne imeli. Na najnovejša zgodovinska raziskavanja je oprl svojo Češkoslovaško zgodovino jezuit Ráček, profesor zgodovine na nadškofijski gimnaziji v Pragi. Prednost te zgodovine je, da je zgrajena na najnovejših raziskavanjih, da je pisana nepristransko in da naglašá tudi zasluge čeških katoličanov. Zaslčuje češki razvoj vse do l. 1929. V novejši dobi premalo sprašuje vest katoliškimi voditeljem in premalo naglašá duševna sredstva in notranje vzroke. Škoda, da ni obširneje opisal slovaške zgodovine, četudi bi potem njegova knjiga s 688 stranmi narastla še za nekaj listov. Ráčekovo zgodovino krasi več lepih fotografij. Stane 59 Kč (100 Din). To najboljšo, najpreglednejšo in najnovejšo čl. zgodovino toplo priporočamo.

Ukrajina in cerkveno zedinjenje (Ukraine und die kirchliche Union). B e r l i n 1930. Ne preveč obsežna knjiga pod gornjim naslovom

prinaša pet razprav raznih ukrajinskih znanstvenikov in kulturnih delavcev o zanimivi ukrajinski cerkveni zgodovini, o pogojih uspešnega dela za cerkveno zedinjenje pravoslavnih Ukrajincev s katoliško Cerkvijo in o vplivu krščanstva na življenje ukrajinskega naroda. Kdor se zanima za umetnostno zgodovino, bo z veseljem čital razpravo o vzhodnoevropski krščanski umetnosti in o njeni odvisnosti od Carigrada in Rima. Knjiga ima tudi karto ukrajinskega ozemlja in karto verskih razmer na slovanskem vzhodu. Delo nudi dober vpogled v zgodovinski in verski razvoj po velikosti drugega največjega slovanskega naroda. Uvod je napisal znani ukrajinski kat. metropolit vzhodnoslovanskega obreda, grof Septyčkyj.

F. Grivec, Slovanska apostola sv. Ciril in Metod (Sš. Cyril i Metody apostołowie Słowian). Prevel Jan Korzonkiewicz. Krakov 1930. Značilno je, da dožive največji uspeh samo tiste slovanske knjige, ki so pisane v slovanskem duhu. Tako je Finžgarjev roman Pod svobodnim solncem izšel nedavno v češčini in izhaja sedaj tudi v srbsčini, dočim se angleški prevod pripravlja. Grivčeva slovanska apostola pa sta izšla lansko leto v nemškem prevodu, a v prvi polovici l. 1930. v poljskem. Od slovanskega izvirnika se razlikuje s tem, da v prevodu manjkajo poglavja apostola Slovencev, apostola verske obnove in okrožnica jugosl. škofov. Zato pa ima poljski prevod zanimivo poglavje »Nekateri sledovi češčenja sv. Cirila in Metoda v Poljski« ter uvod od pisatelja. V drugi polovici leta je izšel v Bratislavi tudi slovaški prevod (Slovanski apostołovia sv. Cyril a Metod), ki ga je oskrbel dr. J. B. Mesto okrožnice jugosl. škofov prinaša okrožnico papeža Pija XI., v kateri priporoča češčenje sv. bratov in apostolstvo sv. Cirila in Metoda. Po zunanji opremi zaostaja slovaška izdaja za poljsko in nemško.

Molitev za Slovence in Hrvatje v Italiji. Ljubezen do svojega naroda in do domače zemlje ni morebiti nikjer tako topla kakor v srcu dijakovem. Zato bo Mentorjeve bravce

gotovo zanimala okrožnica jugoslovanskih škofov, ki jo je izdal v smislu njih sklepa zagrebški nadškof dr. Bauer in ki se nanaša na težavni položaj, v katerem se nahajajo v verskem oziru Slovenci in Hrvatje v Italiji. Vsak dijak že ve zanj, saj je postala ta okrožnica mahoma znana po vsem kulturnem svetu. Italijanske oblasti ovirajo oznanjevanje krščanstva v besedi, ki bi bila ljudstvu umljiva. Duhovnik ne sme v šoli poučevati verouka v materinskem jeziku učencev. Tako ovirajo italijanske oblasti v imenu dvatisočletne kulture širitev krščanstva. Kaj moremo storiti proti temu? Ali moremo našim bratom v Italiji kaj pomagati? Mi vemo, da Bog čuva nad usodo narodov. Tudi takrat, kadar gre za naše upravičene narodne koristi, ki nam gredo že po naravnem pravu, velja svetopisemska beseda: »Resnično vam povem, karkoli v molitvi prošite, verujte, da boste prejeli, in zgodilo se vam bo.« V našem primeru pa ne gre samo za narodne koristi naših bratov, ampak predvsem za njih verske koristi, ki so pa tesno spojene z njih narodnimi pravicami. Če je naša vera trdna in naša ljubezen do bratov močna, molimo zanje, in ob svojem času in na svoj način jim bo Bog pomagal.

Obenem opozarjamo, da imajo tudi slovenski Korošci svojo »Prostovoljno koroško molitveno zvezo za božje varstvo našega tužnega Korotana«. Člani te zveze molijo, če mogoče vsak dan po pet očenašov in zdravih-marij ali kako drugo molitev za božje varstvo slovanskega Korotana.

Vsak dijak ima sicer dovolj skrbi sam zase, da jih priporoča Bogu v molitvi. Vendar nikari ne pozabimo, da naj ne bo naša molitev samo izraz skrbi zase, ampak tudi izraz naše skrbi za druge. S tem, da molimo za druge, priporočamo Bogu v najlepši obliki tudi svoje lastne težave. Dijak, spomni se pri šolskih mašah in drugod vsaj s kratko prošnjo k Bogu tudi naše Primorske in Koroške! Videl boš, da boš svoje brate še bolj ljubil, če boš zanje tudi molil.

Za dobro voljo

Meyeriada.

III. spev.

ОПКОИ. — ПРИСЕГА.

Ko so se torej sešli in je v skupščini vladala gneča, sluga ko z zvoncem je šolskim profesorjem glasno oznanil, naj napoti se vsak v svoj razred, k svojim učencem, bližal se Meyer je, starček, s plašnim korakom razredu. Ze od daleč razlegal se hrup je kričavih dijakov, starček se spomnil je sanj in streslo ga je v obistih. Bil je prav blizu že vrat in hotel je srčno vstopiti, vendar se tresel je še in v srcu je svojem premišljal.

Mali vedež.

Naša beseda.

V naslednjem objavljamo svojevrsten člančič, sestavljen domalega iz samih naslovov najrazličnejših slovenskih leposlovnih del v prozi in vezani besedi, iz naslovov raznih revij in listov ter citatov iz slovenske proze in pesmi.

Sedaj pa, dijaki in dija-

Tale nasvet pa se zdel je dvomečemu najbolj prikladen: Da bi na kljuko pritisnil prav tiho, kot dela ravnatelj, vrata nato bi odprl, a sam bi se nič ne prikazal; dečki umolknil bi, misleč, da Brumm je, ravnatelj, in onemeli bi vsi; kaj rad je s tem često jih strašil. Storil i zdaj je tako, a drugače je hotel Kronides. Chlapec, zvijačnik okrutni, je namreč že preje pokukal skozi ključavnico bil pa zapazil je starčka trpina; v srcu je svojem spoznal, kaj Meyer je kanil storiti. Zlo v osrčju snujoč je zbranim takole veleval: »Meyer je zunaj, pred vrati stoji in bi rad nas prestrašil. Wanke, na nòge in Tatschner, še Jeiteles, Lange in

Vrata tiščimo vsi hkratu, da Meyer čez prag ne bo mogel!»

Torej tako je dejal, vsem v prsih srce je razgibal. Skupščina je oživela kot morja grozeči valovi tam na ikarskih vodàh, ko vzhodnik jih z jugom razburka, kadar zažene se v nje iz oblakov gromovnika Zevsa. Kakor bučeči zapadnik, ki butne v polja neskončna, z vihro lomastno drevéč, da klasjé valovito upogiba, prav tako vrelo je vprek med njimi, in z glasnim se vpitjem ljudstvo drevilo je k vratom in dvigal se prah je pod njimi

kvišku teman, junaki vzpodbujali so med seboj se, vrata tiščali močno, da Mayer bi v razred ne mogel, starček, izkušen v bojih, ki v strahu pred vrati je čakal. Zdajci krepkó je pritisnil na kljuko, da pot bi utrl si, toda zaman, junaki od znotraj so hrabro držali. Starček moči je napel, da strl odpor bi sovražni, črni se žolč je razburil strašno mu v trebušni preponi. Včeraš jele so mu v prsih jezo sovražno vzbudili, danes začenjajo znova. Z obema rokama prijel je kljuko na vratih, uprl navzven se krepkó je z nogami, z glavo pomagal celo in tresel in butal je divje: vse je zaman. Posmehljivo le vpitje in glasno smejanje čulo od znotraj se je, rogajoč se njegovi nemoči.

Chlapec pa s srcem zvijačnim junakom je tole govoril: »Brž ko naštejemo do treh, izpustíte, v klopi pohitíte! Torej pazite! Šte slišali? Pózor, sedáj: ena, dvé, tri!» V hrupu spustili junaki so vrata, v klopi pohiteli, stari namah je telebnil čez prag med splošnim rjovenjem. »Kdo je ničvredni kujón, ki spletel je tako predrznost? Meni zavratno vrata tiščati, no, ta je pa lepa!»

V jezi tresoč se, je stavec zavalil: »Kar sam naj se javi! Če se mi páglavec sam ne pokaže takoj radovoljno, Fischl po uri ga izdá; izvedel bom, nič se ne bojte! Zdjaj pa zahtevam miru! Razumel, Jeiteles? Mirno! Mir ukazujem, hočem miru in mir vam velevam! Tiho kot v grobu naj bo, kadar hočem jaz govoriti!»

Torej tako je dejal, a hrup se je večal in večal. Doležal vpil je oj, oj in Langendorf tulil je mjav, mjav, Jeiteles je meketal in Beck je prav pristno i-ajal. Krasen to bil je koncert; plemeniti pa Meyer začel je:

»Slišim, da zadaj bi dva si nekaj povedala rada. No, takoj ju bom vprašal, predavati itak ne morem. Pridite, Jeiteles!« Ta pa se zbal je in ni meketal več, hitro do table je stopil in rekel krilate besede:

»Danes ne znam, oprostite, prihodnji mesec je passah, moral učiti sem se iz hebrejskega mnogo odlomkov. Má ništáne halóilo hazéh, to moramo znati.«

Bušili vsi so v smeh, toda Meyer jim je odgovoril: »Kaj se smejite svojat, zna vsaj iz religije nekaj. No, to pa res je lepó, že dobro, kar pojdit v klop spet.

kinje, na delo in skušajte dognati 1. naslove slovstvenih del, ki se krijejo v naslednjih vrstah; 2. imena piscev teh del in 3. odkod so vzeti citati, ki se skrivajo v člančiču.

Kar boste dognali, sporočite uredniku lista (Ljubljana, Sv. Petra cesta 53-1) do 1. maja t. l.

V jablanah med frontama so nam peli slepi slavčki, na krvavih poljanah v krvi mučeniki umirali. V smrtni senci nam je zrastle novo jutro. Kakor bilke je Slovence kosila smrt. Tujci so stegali roke po naši ranjeni grudi, de profundis smo peli in očenaš molili. V robstvu nam je v zablodah slutenj iz vrtinca in viharja vstalo novo življenje. V metežu časov smo ohranili svojo podobo. (Moj Bog! Samo križ, križ na gori, je stal ves čas tako samosvoj.) Ne kraljevanje faraona samosilnika, ne grajski valpet in rablji nas niso ugonobili. Naša volja in moč je vzdržala. Tlačani, v verigo vkovani, smo, prej žrtve brez zarje, zdaj v prebujenju pa uporniki in otroci solnca, rekli: Smo pa le mož! In vstali smo za staro pravdo pod svobodnim solncem. Za narodov blagor smo mi hlapci kri prelivali. A zdaj je pot bolesti za nami, čas-kovač nam je skoval našo srečo, našo svobodo. Pet minut pred polnočjo je prišlo rešenje.

Junaki, stari in mladi, se zdaj vračajo. Vse je kot sanje poletnega jutra. Bratje in sestre v Gospodu, vsi pojo pesem življenja in na smrt obsojeni vriskajo. Z našim čolničem je priplul z viharja v zavetje, se v pristanu zasedal popotnik, kapitan Božo. Rdeči pilot se je spustil na pisano polje, človek z bombami je iz tanka stopil čez plan na belo cesto. Ljudje s ceste se srečujejo: »Dovolj po-

Danes ne bom spraševal Izraelcev, naj bo, je že dobro!«
 Njemu v odgovor velel je Jeiteles vrli sledeče:
 »Prosim nikar, ker sicer katolikom bila bi krivica.
 Sploh ne sprašujte denes, v imenu razreda prisežem,
 da bom mirni prav vsi, nihče ne bo glasno govoril.
 Kar brez skrbi nadaljujte predavanje, nikdo se zmenil,
 nikdo Vas motil ne bo; saj vsi smo hudo zaposleni.
 Jaz matematično bom napisal nalogo in grško,
 drugi se bodo latinsko učili za uro prihodnjo!«
 Njemu v odgovor dejal je izkušeni Meyer učitelj:
 »No, to je prav, a vendar, če pride ravnatelj v sobo,
 skrijte vsi zvezke pod klop in knjige na njo položite,
 sram da ne bo me, da morem mu reči, češ, vsi ste
 marljivi.«

Torej tako je starček dejal in zagrabil je doz,
 polno črnkaste mivke, prav drobne in kih vzbujajoče,
 njuhnil iz nje je ščepčec, se useknil, da bučno zadonel
 silen je grom po dvorani obširni iz krepkega nosa.
 Sédel je stari nato in začel s predavanjem mičnim,
 točno kot Gindeley piše na strani trinajsti odzgoraj.

IV. spev.

ἸΟΡΚΙΩΝ ΣΥΓΧΥΣΙΣ. — KRŠITEV PRISEGE.

Jelite, zadnjič sem vam predaval o Catilini.
 Danes povedal vam bom, kar zanimalo bo vas gotovo,
 namreč o triumviratu — Jeiteles, Chlapec in Grünwald,
 kaj mi že zopet tiščite z glavami skupaj tam zadaj?! —
 Crassus Pompeius in Cezar, ti namreč so se zavezali, —
 Doležal, kaj spet stojíš? Kaj manjka fantiču? Povejte!
 Morda slabó ti je, kaj? Ven pojdi, pa zunaj ostani,
 danes ne vračaj se več. Če tukaj si, motíš me vedno.
 Če te bo videl ravnatelj, bolezen povej mu katero,
 reci, da óšpice imaš, ali kar se že spomniš — razumel?
 Vi pa v besedah bolj tih bodite, saj nisem nič proti.
 Toda le pet ali šest jih lahko medsebojno klepeče,
 več pa nikár, če ne, je nemir, to uvidite, ka-li. —
 Torej v letu sledečem so zvezo med sabo sklenili,
 ni res? Crassus bogati, Pompeius poveljnik in Cezar.
 Cezar, kaj ne, ni slaven še bil, ali kvečjemu v enem —
 Zopet tako mi hrumite, da samega sebe ne slišim!
 Koch vam bodi v zgled! Z njim danes sem res

zadovoljen;

glejte, kako je marljiv, prebira »Die fliegenden Blätter«,
 tiho vsaj v klopi sédi, ali vsaj se po Kohnu ravnajte:
 hrupa prav nič mu ni mar, on rajší je hruške v miru. —
 Cezar takrat še slaven ni bil, ali kvečjemu v enem,
 ni res, v svojih dolgeh, ki bilí so, kajneda, ogromni.«
 To je dejal z zadovoljnim nasmehom ob »dobrem«

dovtipu;

to zapazilo pa ljudstvo je s cvetki hraneče se šeste,
 zdaj pa zabučal je smeh: — Kdor drgnil klopi ni šolskih
 na gimnaziji kje, kdor sam ni v rjovenje posegal,
 ki na vzgojníkov dovtip prihrumi kot grmenje po blisku,
 nikdar ga pesem ne bo poučila o groznem učinku.
 Zemlja tako ne bobni, ko tresse Pozeidon s trizobom,
 tudi orkan tako ne buči in morje ne tuli
 strašno tako, čeprav ga vihar v penah vrtinči,
 v pèklu také ne kriče — ták rjove samó gimnazijec.
 Meyer se tresel je ves in kes mu sréc je napolnil,
 o, da nikdar ni priklical duhov, zdaj ne bo se jih rešil.
 Strašno vprek so tulíli — s široko odprtimi žreli.
 Zdaj pa se starček je dvignil, zaklical pomembne besede
 (ki pa so v hrušcu in trušču brez vsake sledi oglušele):

kore!« Po naši vasi leta
 lepi Tonček od hiše do hiše:
 »Za nami so hudi časi!
 Srečala sta se na klan-
 cu zapeljivka Magda in
 grešnik Lenart. Poredni
 smeh zazveni v mladem
 jutru. V zakletem gradu,
 lectovem gradu se skriva
 kraljična z mrtvim scem.
 Mlada Zora in mlada Breda
 po vrtu marjetice trga-
 ta, trije labodi ju sprem-
 ljajo.

Zvonovi zvone, zastave
 v vetru vihrajo. Naša kri-
 vre. Rožni grm na poljani
 je ves v cvetju. Njiva zori
 in po pisanem polju polet-
 no klasje. Pomlad se po-
 slavljá z zelene livade,
 maj je prešel, zdaj gre
 mladina, naš rod, naprej v
 zarje Vidove.

Med gorami gre nao-
 krog klic kresov — kakor
 kresnic jih je — stražnji
 ognji gore. Dom in svet
 plamenita v ognju. Nebo
 žari. Prerokovana zname-
 nja na nebu napovedujejo
 nov čas. Vse je kakor taj-
 nostno prisluškovanje, vigi-
 lije, svitanje — odsevi za-
 rij Vidovih. Vse slutnje
 novega življenja tam za
 goro, za deveto goro, kjer
 že vstaja zora.

Pogovor med literati.

»Jaz... jaz... jaz...«
 »Jaz... jaz... jaz...«
 »Da, ampak jaz... jaz...
 jaz...« in tako dalje v
 nedogled.

Pri telefonu. (Edgar Wal-
 lace je v 3 tednih napi-
 sal, poleg mnogo drugega,
 troje odrskih del.)

»Bi li mogel govoriti z
 gospodom Wallace-om?«

»Well — toda ta tre-
 nutek je začel pisati novo
 dramo. Zeli, da ga nihče
 ne moti, dokler že ne
 konča!«

»Prav. Potem mi pa ni
 treba odlagati slušala. Po-
 čakam kar pri telefonu,
 gospodična.«

Hamlet. Nekje so ga
 igrali za sodobno publiko
 v moderni obleki. In na
 koncu so kraljeviča posta-
 vilili na danski prestol.

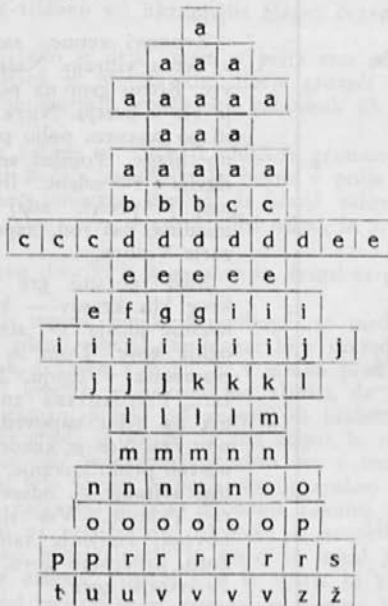
»Zdaj pa zahtevam mirú, dovolj je, konec zdaj sméhu!
 Če ne boste mirni takoj, tako kakor hočem,
 več vam predaval ne bom, začel pa bom izpraševati.
 Ali prisega tako se drži?! Vsi skupaj ste tolpa!
 To pa za vedno povem: svoj živ dan ne zinem dovtipa!«

Tako so pustili pri življenju Hamleta, usmrtili pa Shakespearja.

Uganke

Znamenje.

(St. K., Novo mesto.)

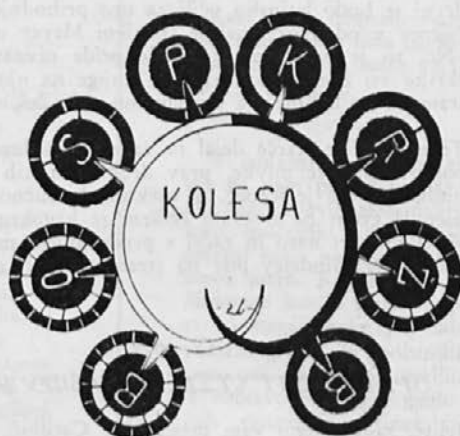

1. Samoglasnik, 2. reka v Bosni, 3. oseba, ki se bavi z glasbo, 4. zgodovinsko mesto, 5. gora v Srbiji, 6. del glave, 7. soteska Vardarja, 8. mesto v Bosni, 9. vremenski pojav, 10. mesto v Črni gori, 11. otok v Tihem oceanu, 12. žensko ime, 13. kraj v slovenskem delu Italije, 14. pridelovalka platna v kmečki hiši pozimi, 15. mesto v zetski banovini, 16. učilo, 17. mesto v vrbaški banovini. — Po sredi od goraj navzdol ime »devete dežele«.

Črna deska

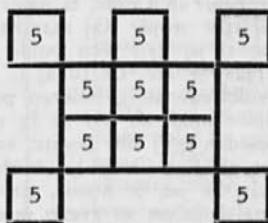
Popravl! V 7. številki je v naslovu na str. 165 izpadla besedica »dva.« Naslov se glasi: Kako sem zaslužil v počitnicah dva »jurja«.

Na željo več cenj. naročnikov prinaša danes Mentor spet nekaj ugank. Bomo videli, koliko bo uspeha. Opozorjamo posebno na Kolesa, ki utegnejo marsikateremu reševalcu hudo beliti glavo. Dosti sreče!

Računska naloga.

(Lelija.)

Napiši te številke tako, da ti dajo skupaj število 10.

Črkovnica.

(-ran.)

čoščoea akeevjs verjsko.

Rešitve ugank na uredništvo »Mentorja« do 30. aprila 1931. Nagrade za pravilno rešene uganke: Debevec, Vzori in boji.

Vse cenj. naročnike, ki še doslej niso poravnali naročnine, smo te dni posebej opozorili, naj pošljejo tisti znesek. Prosimo jih ponovno tudi tu, naj nikar dalje ne odlašajo z nakazilom.

Prihodnja številka, zadnja v tem šolskem letu, bo obsegala 48 strani in izide za binkošti.

Prav vesele velikonočne praznike želi vsem naročnikom in sotrudnikom urednik.

KNJIGARNA NOVA ZALOŽBA

Trgovina s pisarniškimi
potrebščinami

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, na Kongresnem trgu

priporoča dijakom in njih starejšim bogato izbiro vsakršnih šolskih in pisarniških potrebščin, vse knjige za šole, zvezke, pisalno in risalno orodje, barve, papir za risanje in za načrte itd.

★

Kdor kupi za 100 Din, dobi na izbiro: Podobe iz sanj (Cankar), ali dramo Kasijo (Majcen), ali pesmi Tristia ex Siberia (Mole) kot dar. — Pri Novi Založbi je izšla Literarna veda (dr. Keleminova).

Trgovske knjige in
šolski zvezki.

Vedno v zalogi:

glavne knjige, ameriški
journali, štruce, spominske
knjige, bloki,
mape i. t. d.

Na debelo! Na drobno!

ANT. JANEŽIČ

LJUBLJANA
Florijanska ul. št. 14

Knjigoveznica, industrija
šolskih zvezkov in
trgovskih knjig.

LJUDSKA POSJOJILNICA

reg. zadruga z neomej. zavezo.

v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka.

Tudi rentni davek plačuje
posojilnica sama.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo, v lastni palači, zidani še pred vojno iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom, za vloge vsi člani s svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad
160 milijonov Din.

TISKARNA SLOVENIJA

DRUŽBA Z OMEJ. ZAVEZO

v LJUBLJANI

WOLFOVA ULICA ŠT. 1

IZVRŠUJE VSA V
TISKAR. STROKO
SPADAJOČA DELA
PO ZMERNIH CENAH

ČASOPISI, KNJIGE,
BROŠURE, VABILA,
PLAKATE ITD. ITD.

USTANOVLJENA LETA 1889.

Telefon štev. 16.

Poštni ček. 10.533.

Stanje vloženega denarja nad 300 milijonov dinarjev (1 milijarda in 200 milijonov kron).

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

(GRADSKA ŠTEDIONICA)

**LJUBLJANA
PREŠERNOVA ULICA**

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti,

tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki

nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.